

STORTINGET

Innst. 150 L

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra energi- og miljøkomiteen

Prop. 106 L (2017–2018)

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen (havbunnsmineralloven)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Proposisjonens hovedinnhold

Olje- og energidepartementet foreslår i proposisjonen en ny lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen (havbunnsmineralloven).

Kommersiell undersøkelse etter og utnyttelse av mineralforekomster på havbunnen reguleres i dag av lov 21. juni 1963 nr. 12 om vitenskapelig utforskning og undersøkelse etter og utnyttelse av andre undersjøiske naturforekomster enn petroleumforekomster (kontinentalsokkelloven). Mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel og i territorialfarvannet har hittil vært av begrenset omfang. Foruten vitenskapelig forskning har det kun vært tale om begrenset uttak av grus, sand og leire. Dette har for det meste foregått i kystnære og grunne områder. Kontinentalsokkelloven gir ikke tilstrekkelig grunnlag for å sikre bredere samfunnshensyn dersom mineralaktiviteten på kontinentalsokkelen øker vesentlig i omfang og/eller endrer karakter.

Lovforslaget er utformet innenfor den moderne havrettens rammer og basert på erfaringer fra øvrig norsk virksomhet på kontinentalsokkelen. Loven skal legge til rette for undersøkelse etter og utvinning av mineralforekomster på norsk kontinentalsokkel i samsvar med samfunnsmessige målsettinger, slik at hensynet til verdiskaping, sikkerhet ved slik virksomhet, miljø, øvrig

næringsvirksomhet og andre interesser ivaretas. Statens eiendomsrett til mineralforekomster på kontinentalsokkelen og eksklusiv rett til ressursforvaltning fastslås. Før tillatelse til mineralvirksomhet kan tildeles i et område, legges det opp til at det må gjennomføres en myndighetsstyrt åpningsprosess med tilhørende konsekvensutredning, slik man kjenner bl.a. fra petroleumsvirksomheten. Det foreslås at det i særskilte tilfeller kan tildeles tillatelser utenfor et åpnet område.

Når det gjelder tillatelsesregimet, er forslaget basert på de samme hovedtrekkene som man finner i bl.a. petroleumsløven, dvs. en ikke-eksklusiv undersøkelsestillatelse og en eksklusiv utvinningstillatelse med tilhørende arbeidsforpliktelse.

Det foreslås at en undersøkelsestillatelse kan gis for inntil fem år, og at den ikke skal gi fortrinnsrett når det gjelder tildeling av utvinningstillatelse. Rettighetshaver etter en undersøkelsestillatelse vil imidlertid få eksklusivitet i en viss periode til de data som samles inn, og kan således selge disse eller bruke dem i konkurransen om å få tildelt en utvinningstillatelse. Rettighetshaver skal rapportere data og prøver mv. til myndighetene, som kan fastsette hvor lenge slik informasjon skal være konfidensiell.

Det foreslås at det før tildeling av en utvinningstillatelse som hovedregel legges opp til konkurranse gjennom offentlig utlysning. Utvinningstillatelse tildeles på grunnlag av saklige og objektive kriterier sett hen til de aktuelle mineralforekomstene. Det foreslås at en utvinningstillatelse kan gis for en initiell periode på inntil ti år, med mulighet for å søke ytterligere forlengelse. Utvinningstillatelsen gir enerett til mineralvirksomhet innenfor området omfattet av utvinningstillatelsen. Dersom arbeidsforpliktelsen er oppfylt og har ledet til innlevering av en plan for utvinning, kan rettighetsha-

ver kreve utvinningstillatelsen forlenget med inntil 20 år. Tillatelsen kan etter søknad forlenges ytterligere. Rettighetshaver blir eier av mineralene når de er tatt opp. For å bidra til aktivitet på tildelte arealer inneholder lovforslaget også bestemmelser om tilbakelevering av deler av området for en utvinningstillatelse. Det legges også til grunn at det kan fastsettes en arealavgift som gir rettighetshaver insentiv til å tilbakelevere areal som han ikke arbeider aktivt med, og at en slik avgift kan fastsettes i de årlige stortingsvedtakene om særavgift til statskassen.

Beslutter rettighetshaver å utvinne en mineralforekomst, skal det utarbeides en plan for utvinning for myndighetsgodkjenning. Planen skal bestå av en beskrivelse av utvinningen og en konsekvensutredning. Det foreslås også en egen tillatelse til anlegg og drift av innretninger, dersom denne retten ikke følger av en godkjent plan for utvinning.

Overdragelse av tillatelser eller interesseoverføring som kan gi bestemmende innflytelse over en rettighetshaver, vil etter forslaget kreve myndighetssamtykke.

Lovforslaget inneholder egne kapitler om henholdsvis avslutning av virksomhet, særskilte krav til sikkerhet, registrering og pantsettelse og eventuell erstatning til norske fiskere. Disse er i stor grad basert på tilsvarende kapitler i petroleumsloven.

Det foreslås et eget kapittel om forekomster av skjellsand, sand og grus i kystnære områder, som viderefører dagens ordning med at myndighet legges til fylkeskommunene.

1.2 Bakgrunnen for lovforslaget

Utnyttelse av mineraler på havbunnen kan bli en viktig næring. Omfanget av disse ressursene er i begrenset grad kartlagt, men det er potensielt tale om betydelige verdier, også på norsk sokkel. Eventuell kommersiell utvinning av mineralforekomster ligger et stykke frem i tid og betinger blant annet utvikling av teknologi, utarbeidelse av regelverk og utredning av miljøeffekter. I årene som kommer, forventes det økt interesse for undersøkelser etter og utvinning av mineralforekomster til havs både globalt og på norsk kontinentalsokkel.

På deler av den midtatlantiske ryggen på den norske kontinentalsokkelen kan hydrotermale skorsteiner gi opphav til drivverdige forekomster av flermetalliske sulfider. Det er denne forekomsttypen det i dag er forsket mest på. Disse hydrotermale skorsteinene er aktive i noen tusen år før de dør ut og etterlater seg «sulfidgrushauger». Oljedirektoratet har også påvist forekomsten av tykke manganrike skorper på brattskrentene av Jan Mayen-ryggen og Vøringsutstikkeren. Forekomster av flermetalliske jern-mangan-noduler på norsk sokkel kan ikke utelukkes, men er hittil ikke oppdaget. Sand- og grusforekomster utenfor norskekysten kan ha en potensiell økonomisk verdi på lang sikt.

Mineralvirksomhet på havbunnen kan være utfordrende fordi forekomstene, med unntak av skjellsand, sand, grus og leire, særlig finnes på de store havdyp. Den siste tids utvikling av teknologi har imidlertid kommet dithen at sannsynligheten for utvinning innen få år har økt. Kompetansen som den norske leverandørindustrien har opparbeidet seg, kan tenkes å kunne spille en rolle i utvikling av metoder og teknologi for undersøkelse og utvinning av også andre naturressurser fra havbunnen.

I proposisjonens kapittel 2.5 er det en omtale av hvordan annen aktivitet kan bli berørt av aktivitet knyttet til mineralutvinning på havbunnen, og en oversikt over noen utfordringer som ligger i sameksistens mellom mineralvirksomhet og andre næringer. I gjennomgangen av lovforslaget vises det hvordan slike utfordringer er løst i eksisterende regelverk, og hvilke nye bestemmelser som ligger i lovforslaget.

1.3 Gjeldende rett, behovet for nytt regelverk og avgrensninger

Kommersiell undersøkelse etter og utnyttelse av mineralforekomster på havbunnen reguleres i dag av lov 21. juni 1963 nr. 12 om vitenskapelig utforskning og undersøkelse etter og utnyttelse av andre undersjøiske naturforekomster enn petroleumsforekomster (kontinentalsokkeloven).

Kontinentalsokkeloven har ikke egne saksbehandlingsregler. Nærmere regler om behandling av søknader om undersøkelse er fastsatt i forskrift (midlertidig) 12. juni 1970 nr. 3 for undersøkelse etter visse andre undersjøiske naturforekomster enn petroleum på den norske kontinentalsokkel mv. Det er ikke gitt noen tilsvarende forskrift om utvinning.

Fremover forventes økt interesse for undersøkelse og senere utvinning av nye typer mineralforekomster på større havdyp. Det er derfor behov for et regelverk som legger til rette for miljø- og sikkerhetsmessig forsvarlig ressursforvaltning og ivaretar hensynet til samvirke med andre aktiviteter.

Kontinentalsokkeloven fra 1963 gir ikke tilstrekkelig grunnlag for å sikre bredere samfunnshensyn dersom mineralaktiviteten på kontinentalsokkelen øker vesentlig i omfang og/eller endrer karakter. Styringssystemene anses heller ikke hensiktsmessige for en fremtidig aktivitet der myndighetsinvolvering må sikres i de avveininger som skal foretas. På bakgrunn av dette er det utarbeidet forslag til en ny lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen.

Lovforslaget omfatter de mineraler på havbunnen som i dag reguleres gjennom kontinentalsokkeloven fra 1963. Det vil si at petroleumsforekomster faller utenfor. Alle mineralforekomster, herunder skjellsand, sand, grus og leire, omfattes av lovforslaget. Lovforslaget gjelder kun undersøkelse og utvinning av mineraler. Konti-

mentalsokkeloven vil fortsatt regulere vitenskapelig forskning på mineraler. Dette er den samme løsningen som er valgt for petroleum. Mineralvirksomhet på havbunn utenfor norsk jurisdiksjon foreslås ikke regulert i utkastet til ny lov. Norske selskapers aktivitet på andre lands sokkel og i Det internasjonale havbunnsområdet (Området) foreslås ikke omfattet av den nye loven. Inntektsbeskatning av virksomheten vil bli regulert gjennom skattelovgivningen.

Kontinentalsokkeloven av 1963 omfatter også aktivitet knyttet til andre undersjøiske naturforekomster enn mineraler, for eksempel naturskapte eller menneskeskapte hulrom. For slike andre undersjøiske naturforekomster foreslås det at 1963-loven videreføres. Bioprospektering og opptak av slikt materiale faller i utgangspunktet utenfor virkeområdet for lovforslaget.

Mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen krever tillatelse etter den nye loven. For slik virksomhet kan det i tillegg være nødvendig med tillatelser etter annen lovgivning. I proposisjonens kapittel 3.4 omtales annet regelverk hvor virkeområdet helt eller delvis sammenfaller med den nye loven. I tillegg omtales regelverk som den nye loven er avgrenset mot.

Det er behov for tilpasning av kontinentalsokkelovens virkeområde når undersøkelse og utvinning av mineraler tas ut i egen lov. I tillegg foreslås det enkelte endringer i mineralloven og selskapsloven. Det er omtalt nærmere i proposisjonen, i merknadene til endringsforslagene.

1.4 Forholdet til folkeretten. Utenlandsk rett.

Havrettskonvensjonens bestemmelser om kyststaters suverene rettigheter på kontinentalsokkelen er grunnleggende for Norges rett til å regulere mineralutvinning på egen sokkel. Havrettskonvensjonen har egne regler for forurensning fra havbunnsvirksomhet underlagt nasjonal jurisdiksjon i artikkel 208. Reglene gjelder for alle deler av kontinentalsokkelen. Statenes plikt etter bestemmelsen er til å treffe effektive tiltak, og til å ha lover og forskrifter for å begrense og kontrollere forurensning av det marine miljø. Disse reglene må være på et visst nivå.

Innenfor virkeområdet til EØS-avtalen er Norge gjennom EUs direktiv om konsekvensutredninger, rådsdirektiv 2001/42/EØF, og rådsdirektiv 2011/92/EF, som er et samledirektiv for alle direktiv som innebærer endringer i rådsdirektiv 85/337/EØF, forpliktet til å gjennomføre konsekvensutredninger ved en rekke tiltak. Norges plikter etter disse direktivene er ivaretatt gjennom generelle bestemmelser om konsekvensutredninger i plan- og bygningsloven. Petroleumsloven og havenergilova har egne bestemmelser om konsekvensutredninger.

Norge er part i konvensjonen om bevaring av det marine miljø i Nordøst-Atlanteren, OSPAR-konvensjo-

nen. I konvensjonen er det blant annet gitt et generelt forbud mot dumping. Dette er gjennomført i norsk rett i forurensningsforskriften kapittel 22. Forholdet til OSPAR-konvensjonen når det gjelder utslipp og injeksjon av mineralavfall på kontinentalsokkelen, vil avklares nærmere. Dumpingforbudet kan også bli aktuelt for disponering av innretninger. Det er gitt særregler om dette for petroleumsvirksomhet, men disse omfatter ikke innretninger benyttet i mineralvirksomhet.

Departementet har ikke foretatt en inngående studie av lovverket for mineralvirksomhet i andre land. I proposisjonen finnes en kort gjennomgang av regelverket i enkelte land.

1.5 Høringen

Olje- og energidepartementet sendte 10. mai 2017 forslag til ny lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen på høring. Høringsinstansenes merknader knyttet til konkrete punkter i lovforslaget er behandlet i kapittel 7 i proposisjonen. Mange av høringsinstansene er positive til regulering av mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen gjennom en egen lov. Det pekes på mulighetene mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen kan gi, at slik virksomhet kan ligge et stykke frem i tid, og på behovet for industriutvikling og sysselsetting lokalt, regionalt og nasjonalt. Noen av høringsinstansene er skeptiske til å åpne for mineralvirksomhet på havbunnen ut fra miljøhensyn. Det er ulike syn blant høringsinstansene på om forvaltningen og tillatelsesregime i loven bør utformes etter samme linjer som petroleumsloven og havenergilova som foreslått i høringsnotatet, eller om det bør legges opp mer i tråd med mineralloven på land.

1.6 Nærmere om lovforslaget

1.6.1 Prinsipper og mål

Departementet foreslår at formålet med loven skal være å legge til rette for undersøkelse etter og utvinning av andre mineralforekomster enn petroleumsforekomster på norsk kontinentalsokkel i samsvar med samfunnsmessige målsettinger, slik at hensynet til verdiskaping, miljø, sikkerhet ved virksomheten, næringsvirksomhet og andre interesser blir ivaretatt.

Departementet mener at hovedmålsettingen må være en samfunnsøkonomisk lønnsom forvaltning av mineralressursene. Hensynet til verdiskaping, miljø, sikkerhet ved virksomheten og til øvrig næringsvirksomhet og andre interesser skal ivaretas. Rammesvilkårene i lovverket skal legge til rette for at mineralressursene skal kunne utnyttes slik at det gir et overskudd til samfunnet, samtidig som man avveier mineralvirksomhetens betydning mot andre interesser.

Det at lovforslaget skal regulere en virksomhet som foreløpig ikke har kommet i gang, og hvor omfang og økonomi er usikkert, taler for en noe annen utforming

av formålsbestemmelsen enn i petroleumsloven. Departementet har ved utformingen av forslaget til formålsbestemmelse funnet det mer naturlig å se hen til andre havrelaterte og ressursrelaterte lover som havressurslova, mineralloven og havenergilova.

Det er et bærende prinsipp i norsk rett at fellesskapet, representert ved staten, eier naturressursene i våre havområder. Alle mineraler utenfor grensen for den private eiendomsrett i sjø (marbakken) anses å tilhøre staten. Eventuelle tillatelser til undersøkelse etter og utvinning av havbunnsmineraler vil dermed ikke gi noen form for eierskap til mineraler som fremdeles befinner seg på havbunnen. Rettighetshaveren etter en tillatelse får etter lovforslaget først eiendomsrett til mineralene når de er tatt opp.

På samme måte som ressursene eies av staten, legges det til grunn at ressursforvaltningen er en eksklusiv rett for staten. Departementet foreslår at dette nedfelles i loven. Dette betyr at aktivitet som innebærer undersøkelse eller utvinning, krever tillatelse fra staten.

Ressursundersøkelse og utvinning på store havdyp vil kreve store ressurser og utvikling av ny teknologi som fortsatt er uprøvd. For å sikre forutberegnelighet for markedsaktørene, og gi grunnlag for investeringsbeslutninger, vil det være ønskelig med langsiktighet og stabile rammevilkår. Det er hensiktsmessig å legge opp til konkurranse, og det er sentralt å sikre fremdrift og aktivitet etter at tillatelser er tildelt. Dette er viktige hensyn bak det tillatelsesregimet departementet foreslår.

Bak prinsippet om verdiskaping ligger også at en rimelig andel av verdiskapingen knyttet til dette kommer hele det norske samfunnet til gode. Ved åpning for mineralutvinning på norsk kontinentalsokkel må skatteregimet for slik virksomhet avklares. Dette må reguleres i skatte- og avgiftslovgivningen.

Mineralvirksomhet på havbunnen vil kunne ha betydelige miljøvirkninger. Hvilke virkninger vil avhenge av det enkelte området, det biologiske mangfoldet på stedet, type teknologi som anvendes, utvinningsmetoder og type forekomster. Frem til i dag er det begrensede deler av bunnarealene på norsk sokkel som er kartlagt med hensyn til biologi og økologi. Dette kan gjøre det utfordrende for myndighetene å avgjøre hvilke konkrete miljøkrav som skal stilles for å sikre forsvarlige rammer ved igangsetting av virksomhet. Det bør gjennomføres grunnlagsundersøkelser på aktuelle steder før oppstart for å øke kunnskapen. Det foreslåtte lovverket legger til grunn at det uansett virksomhet som hovedregel skal foreligge en konsekvensutredning før tillatelse gis. Mineralvirksomhet må også ha tillatelse etter forurensningsloven. Den internasjonale havbunnsmyndigheten har utarbeidet retningslinjer for miljøkonsekvensanalyser. Slike retningslinjer kan være relevante å se hen til ved utformingen av de krav norske myndigheter skal stille til analyser.

Når det gjelder forslaget fra Naturvernforbundet, Sabima, Greenpeace, Forum for Utvikling og Miljø og Natur og Ungdom om at det bør innføres et moratorium på mineralutvinning på havbunnen, legger lovforslaget opp til at både undersøkelse og utvinning krever tillatelse, og at dette som hovedregel ikke kan gis før etter en åpningsprosess. En åpningsprosess vil innebære en konsekvensutredning som må belyse de ulike interessene som gjør seg gjeldende på det aktuelle området.

Flere av høringsinstansene har tatt til orde for at et føre-var-prinsipp må gjelde, og noen har også ment at dette bør tas inn i loven. Departementet viser til at dette har kommet til uttrykk i naturmangfoldloven § 9. Denne bestemmelsen gjelder også på kontinentalsokkelen. Departementet har ikke funnet grunn til å ta dette inn i lovforslaget.

Når det gjelder Norges Fiskarlags uttalelse om at en må definere klarere hva som konkret menes med at mineralvirksomheten ikke i urimelig grad må vanskeliggjøre bl.a. fiske, vises det til forarbeidene til petroleumsloven, der det fremgår at dette må avgjøres konkret i det enkelte tilfellet.

1.6.2 Virkeområde

SAKLIG VIRKEOMRÅDE

Gjeldende kontinentalsokkellov gjelder for alle undersjøiske naturforekomster unntatt petroleum og bunnfaste arter. Det foreslås at den nye loven skal gjelde for kommersiell utnyttelse av alle mineraler på kontinentalsokkelen. Undersøkelse og utvinning av petroleumsforekomster vil fortsatt reguleres av petroleumsloven. Andre naturressurser, herunder undersjøiske reservoarer til lagring av CO₂ og utnyttelse av undersjøiske gruveganger, vil fremdeles være omfattet av kontinentalsokkeloven av 1963.

GEOGRAFISK VIRKEOMRÅDE

I ny lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen foreslås det geografiske virkeområdet fra kontinentalsokkeloven i hovedsak videreført. Det foreslås at den nye loven gis anvendelse i indre norske farvann, i sjøterritoriet og på kontinentalsokkelen. Mot land foreslås det at lovens virkeområde avgrenses mot grensen for privat eiendomsrett ut i sjø. Det foreslås at territorialfarvannet utenfor Svalbard, Jan Mayen og Bouvetøya omfattes av den nye loven.

På grunn av miljøregelverket og verneverdiene i verneområdene i territorialfarvannet ved Svalbard og naturreservatene i territorialfarvannet ved Jan Mayen og Bouvetøya legges det til grunn at det ikke vil bli åpnet for undersøkelse og utvinning av mineralressurser i territorialfarvannet ved Svalbard, Jan Mayen og Bouvetøya.

Det foreslås at havområder utenfor norsk biland i Antarktis unntas fra lovens geografiske virkeområde.

Kontinentalsokkelen utenfor Bouvetøya vil etter ordlyden være omfattet av lovutkastet.

Departementet mener det er gode grunner til å foreslå en egen lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen som er basert på andre prinsipper enn mineralloven som gjelder på land, og som gir mulighet til å regulere virksomheten særskilt ut fra at den skal finne sted i sjøen. Departementet er derfor ikke enig med Direktoratet for mineralforvaltning, som mener at forvaltningen av mineralressurser bør baseres på et mest mulig enhetlig regelverk, uavhengig av lokalisering av ressursene. Når det gjelder mineraler i kystnære områder, og særlig for forekomster av skjellsand, sand og grus, ser departementet at dette er en virksomhet som skiller seg klart fra utvinning av mineraler på store havdyp. Det at virksomheten foregår i sjø og ikke i områder underlagt privat eiendomsrett, gjør imidlertid at det er mer naturlig å regulere denne i loven her enn i mineralloven som gjelder på land. Når det gjelder forekomster som strekker seg ut over land og ut i sjø, foreslås det en endring som presiserer at mineralloven kommer til anvendelse på gruver med innslagspunkt på land.

Det kan tenkes innretninger på land for bearbeiding som den som utvinner mineraler, er avhengig av å bruke. Det vil da kunne være behov for at bestemmelsene i lovforslaget om f.eks. samordnet virksomhet kommer til anvendelse også for bearbeidelse på land. Dette har vært praktisk når det gjelder petroleumsvirksomhet, og petroleumslovens virkeområde er utformet for å ivareta dette. Departementet finner at det er grunn til også å ha denne muligheten i den foreslåtte loven for å kunne ivareta ressursforvaltningsmessige hensyn.

Gjeldende lovgivning skiller ikke mellom kontinentalsokkel innenfor og utenfor 200 nautiske mil fra grunnlinjene, og det foreslås heller ikke et slikt skille i forslaget til ny lov. På sikt kan det bli behov for ulike beskatningsregler i lys av Havrettskonvensjonens artikkel 82. På bakgrunn av dette foreslås det en bestemmelse om at det for mineralvirksomhet utenfor 200 nautiske mil kan pålegges en avgift til Den internasjonale havbunnsmyndigheten.

Forslaget til ny lov omhandler ikke mineralvirksomhet på havbunnen utenfor nasjonal jurisdiksjon. Mineralvirksomhet i Området kan bare skje etter inngåelse av en kontrakt mellom det aktuelle selskapet eller staten og Havbunnsmyndigheten. Dersom et selskap er kontraktør, må det ha en såkalt sponsorstat. Det er ikke vedtatt nødvendig lovgivning for at Norge kan være sponsorstat, og det foreslås heller ikke slike regler i den nye loven.

1.6.3 Åpning av områder for undersøkelse og utvinning

Departementet foreslår at man også for mineralvirksomhet baserer seg på en åpningsprosess tilsvaren-

de den som foretas for petroleumsvirksomhet og havenergi. Dette gir staten best kontroll med utviklingen og legger til rette for konkurranse om det arealet som åpnes. Verken undersøkelsestillatelse eller utvinningstillatelse skal som hovedregel kunne tildeles før det er besluttet åpning av et område for mineralvirksomhet.

Formålet med konsekvensutredningen vil være å belyse ressursmessige, miljømessige, samfunnsmessige og næringsmessige forhold samt konsekvenser for annen bruk av området. Departementet vil være ansvarlig for å gjennomføre konsekvensutredningen og tar beslutning om å starte dette arbeidet. Konsekvensutredningsprogrammet må besluttet konkret for det enkelte området.

Departementet er enig med Norges Fiskarlag i at konsekvensutredningen på en forsvarlig måte må belyse hensynet til fiskeri, sjømattrygghet, viktige gyte- og oppvekstområder og marint miljø. Det legges til grunn at dette omfattes av lovforslagets formulering «miljømessige forhold, samt antatte næringsmessige, økonomiske og sosiale virkninger».

Det foreslås at utkast til beslutning om å åpne et område for mineralvirksomhet med tilhørende konsekvensutredninger skal sendes på høring. Kongen kan etter lovforslaget fastsette nærmere bestemmelser om slike konsekvensutredninger. Den konkrete beslutningen om å åpne et område legges til Kongen i statsråd, men avhengig blant annet av størrelsen på området som åpnes, vil det kunne være naturlig å forelegge saken for Stortinget før slik beslutning tas.

Det anses at det ikke er behov for å ha en egen åpningsprosess for å utnytte forekomster av skjellsand, sand og grus i kystnære områder. Det foreslås en forskriftshjemmel slik at Kongen kan fastsette nærmere regler for lovens anvendelse på slike forekomster, og fortsatt delegering til fylkeskommunene. Det foreslås også at Kongen i statsråd i særlige tilfeller kan gjøre unntak fra kravet om at et område må være åpnet før tillatelse til mineralvirksomhet gis. Hovedregelen, både for undersøkelse og utvinning, vil være at et område må være åpnet før det kan gis tillatelse til mineralvirksomhet. Nødvendige konsekvensutredninger for den enkelte virksomhet vil uansett måtte foretas.

1.6.4 Undersøkelsestillatelse

Det vil være betydelige forskjeller mellom petroleumsvirksomheten og virksomhet knyttet til havbunnsmineraler. Departementet finner likevel grunn til å foreslå et tillatelsesregime som baseres på de samme hovedtrekkene som man finner i petroleumsloven: en ikke-eksklusiv undersøkelsestillatelse og en eksklusiv utvinningstillatelse med tilhørende arbeidsforpliktelse.

Departementet foreslår at rettighetshaver etter en undersøkelsestillatelse får eksklusivitet i en viss periode til de data som samles inn. Rettighetshaver kan selge

denne informasjonen eller bruke den i konkurransen om å få tildelt en eksklusiv utvinningstillatelse. Dette legger til rette for ulike forretningsmodeller og vil gi insentiver til lettevirsomhet også uten at det gis fortrinnsrett til etterfølgende utvinningstillatelse.

Når det gjelder innspillene fra Norsk Bergindustri, NHO, Nordic Mining, NTNU, Norges geologiske undersøkelse og Direktoratet for mineralforvaltning, vil departementet påpeke at undersøkelsesaktivitet også kan foregå under en utvinningstillatelse. Som det fremgår av punkt 7.6 i proposisjonen, vil denne først tildeles for en initiell periode på inntil ti år med mulighet for forlengelse. Den initielle perioden under en utvinningstillatelse vil typisk innebære en fortsatt letefase der tillatelsens eksklusivitet og muligheten for å kreve forlengelse utover initiell periode, dersom arbeidsforpliktelsen er oppfylt, gir forutsigbarhet for rettighetshaver og legger til rette for større investeringer.

Departementet vurderer at det er tilstrekkelig med varighet av undersøkelsestillatelsen inntil fem år. Det foreslås å åpne for at fysisk eller juridisk person fra enhver stat skal kunne tildeles undersøkelsestillatelse. Som etter petroleumsloven er ikke undersøkelsestillatelse forbeholdt norsk selskap.

1.6.5 *Utvinningstillatelse mv.*

Departementet foreslår at det på nærmere bestemte vilkår skal kunne tildeles utvinningstillatelse som gir rettighetshaver enerett til undersøkelse etter og utvinning av alle mineralforekomster i det området som er omfattet av tillatelsen. Rettighetshaver etter utvinningstillatelsen får eiendomsretten til de mineraler som utvinnes.

Utvinningstillatelsen kan tildeles til ett selskap eller flere selskaper sammen. Det ble foreslått at den som tildeles utvinningstillatelse, skal være juridisk person stiftet i overensstemmelse med norsk lovgivning registrert i Foretaksregisteret, når ikke annet følger av internasjonale avtaler.

Det er viktig å sikre aktivitet i områder som tildeles. Departementet foreslår derfor at søknad om utvinningstillatelse skal ledsages av forslag til et arbeidsprogram, og at rettighetshaver kan pålegges en nærmere bestemt arbeidsforpliktelse.

Arbeidsforpliktelsen skal fullføres innenfor en initiell periode på inntil ti år, som kan søkes forlenget i perioder av inntil fem år.

Departementet ser det som sentralt at utvinningstillatelsen gjennom eksklusivitet og varighet legger til rette for langsiktige investeringer i undersøkelse og utvinning av havbunnsmineraler. Samtidig skal den tilhørende arbeidsforpliktelsen og forpliktelsen til å levere tilbake områder bidra til aktivitet i områdene som tildeles. Det legges også til grunn at det kan fastsettes en arealavgift som gir rettighetshaver insentiv til å tilbakeleve-

re areal. En slik arealavgift kan fastsettes i de årlige stortingsvedtakene om særavgift til statskassen.

Kriteriene som vil bli lagt vekt på ved tildeling av en tillatelse, bør kunngjøres på forhånd. Tildeling må skje på grunnlag av saklige og objektive kriterier sett hen til de aktuelle mineralforekomstene. Kunngjøring vil legge til rette for at det best egnede selskapet får tildeling.

Etter departementets syn bør hovedregelen være utlysning før tildeling av utvinningstillatelse. Dette gir myndighetene styring med hvilke områder som skal utlyses på hvilke tidspunkter, og legger til rette for konkurranse mellom søkere. Utllysning før tildeling har vært systemet i petroleumsvirksomheten siden begynnelsen på 1960-tallet. Departementet påpeker at hovedregelen som foreslås er at områder skal utlyses før tildeling. Det er i dag ikke en velutviklet industri for undersøkelse etter og utvinning av havbunnsmineraler, og det er ikke gitt at det vil være grunnlag for konkurranse. Bruk av muligheten til i særlige tilfeller å tildele utvinningstillatelse uten utlysning kan derfor være særlig aktuelt i startfasen.

1.6.6 *Plan for utvinning mv.*

Departementet foreslår i høringsutkastet en bestemmelse om at en plan for utvinning av mineralforekomsten skal forelegges departementet for godkjenning. En utvinningstillatelse skal ha to faser. Den første er en letefase som skal lede frem til utvinning av en konkret mineralforekomst. Den andre fasen er selve utvinningen av den konkrete mineralforekomsten. Det er i denne fasen de store og langsiktige inngrepene foretas. For denne fasen vil det være behov for at rettighetshaver utarbeider en selvstendig utvinningsplan som godkjennes av departementet.

Departementet foreslår at en plan for utvinning skal inneholde to hovedelementer: beskrivelse av utvinningen og en konsekvensutredning. Når det gjelder uttalelsene fra Norsk Bergindustri og Klima- og miljødepartementet om hvorvidt departementet bør kunne frafalle krav om plan for utvinning, og på hvilke vilkår dette eventuelt skal kunne skje, er det tatt inn en begrensning om at dette kun kan skje i «særlige tilfeller». I god tid før fremleggelse av plan for utvinning skal rettighetshaver utarbeide forslag til utredningsprogram. Departementet godkjenner utredningsprogrammet og vil kunne stille vilkår om ytterligere undersøkelser.

Kravet til konsekvensutredning må tilpasses den aktuelle utvinningen og hvor den skal finne sted. Departementet må kunne beslutte at det skal foretas forenklede konsekvensutredninger. I unntakstilfeller bør det også være mulig for departementet å beslutte at kravet om konsekvensutredning fravikes helt eller delvis.

Hovedprinsippet om konsekvensutredning som del av plan for utvinning vil bli nedfelt i loven. Mer detaljerte regler vil fremgå av forskrift.

Den samfunnsøkonomiske betydningen av mineralvirksomhet på norsk sokkel kan forsterkes dersom ilandføring og videreforedling av mineralene foregår i Norge. Departementet har funnet grunn til å foreslå en bestemmelse om dette. Dersom bestemmelsen anvendes, må dette skje innenfor rammen av de folkerettslige avtaler som Norge er bundet av.

1.6.7 Avslutning av virksomhet

Det er viktig med et solid regelverk for avslutningsfasen, som krever vurderinger både fra rettighetshaverne og myndighetene før virksomheten avsluttes og det fattes vedtak om disponering av innretningene. I vurderingene, som skal ligge til grunn for vedtaket om disponering, foreslår departementet at det skal legges vekt på tekniske, sikkerhetsmessige, miljømessige og økonomiske forhold og hensynet til andre brukere av havet. Avslutningsplanen med tilhørende konsekvensutredning som rettighetshaverne utarbeider, skal kunne danne grunnlaget for disse vurderingene. Dette tilsvarer petroleumslovens regulering.

Flere av høringsinstansene har pekt på betydningen av å adressere disponering og opprydning på et tidlig tidspunkt. Departementet foreslår at plan for utvinning og den tilhørende konsekvensutredningen skal omfatte forebyggende og avbøtende tiltak samt opplysninger om hvordan en innretning vil kunne disponeres ved avslutning av mineralvirksomheten.

Departementet er enig med Advokatforeningen i at det kan bli aktuelt med en nærmere utredning av løsninger for å sikre at rettighetshaver finansierer også disponeringsfasen. Departementet foreslår ellers bestemmelser om ansvar, bortfall av heftelser og en rett til statlig overtakelse av faste innretninger tilsvarende de man finner i petroleumsloven.

1.6.8 Sikkerhetssoner og andre særskilte krav til sikkerhet

Departementet foreslår et kapittel om særskilte krav til sikkerhet. Det foreslås bestemmelser om beredskap, sikkerhetssoner, stansing av virksomhet ved fare- og ulykkessituasjoner og krav til rettighetshavers kvalifikasjoner. Forslagene til bestemmelser om disse temaene tilsvarer bestemmelser i petroleumsloven. Mer detaljerte bestemmelser forutsettes fastsatt i forskrift som etablerer rammeverk, slik Petroleumstilsynet etterlyser.

Det vil bli tatt stilling til hvilken myndighet som skal ha ansvar for å følge opp sikkerhet og beredskap i mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen.

1.6.9 Nærmere om forurensning og erstatningsansvar

Forurensningsloven vil få anvendelse for virksomhet etter loven her. Departementet foreslår en bestemmelse om ansvar for skadeforvoldelse som innebærer at

rettighetshaver skal være erstatningsansvarlig for forurensningsskade på objektivt grunnlag. Videre foreslås det en bestemmelse om at reglene i forurensningsloven kapittel 8 om erstatning for forurensningsskade gjelder så langt de passer. Dersom noen som utfører oppdrag for rettighetshaver, blir erstatningsansvarlig, foreslår departementet at rettighetshaver også hefter for disse.

Det foreslås et eget kapittel i loven med særlige regler om erstatning til norske fiskere, som tilsvarer petroleumsloven kapittel 8 og havenergilova kapittel 6.

Etter bestemmelsene i lovforslaget har rettighetshaver og andre som deltar i virksomheten, plikt til å opprettholde effektiv beredskap med sikte på å møte de relevante fare- og ulykkessituasjoner ved den konkrete virksomheten som bl.a. kan medføre forurensning, og å påse at nødvendige tiltak iverksettes, slik det også er etter petroleumsloven. Departementet foreslår også at det kan bestemmes at det skal stilles tilleggsressurser til rådighet, og departementet kan iverksette tiltak for å fremskaffe slike tilleggsressurser for rettighetshavers regning, slik det også kan etter petroleumsloven.

Det tas som utgangspunkt at den type virksomhet som det er gitt tillatelse til, og den type forurensning som tillatelsen åpner for, ikke skal medføre ansvar utover den eventuelle skade eller tap som påføres annen type økonomisk aktivitet. Utvinning av mineraler må forventes å medføre inngrep i naturen og vil kunne påvirke vannsøylen over utvinningsstedet, men såfremt det er akseptert i tillatelsene, må dette anses akseptabelt. Det legges til grunn at staten ikke vil akseptere skader over et visst nivå.

Straff i form av bøter eller fengsel, samt stans av virksomhet, må være midler som er tilgjengelige dersom en rettighetshaver bevisst eller uaktsomt bevirker større miljøskader. Straffebestemmelsene i forurensningsloven § 78 anses å komme til anvendelse på mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen. Det foreslås også en generell straffebestemmelse i loven.

1.6.10 Rapportering, data mv. og taushetsplikt

Systematisk innsamling av data vil være en viktig kilde for forvaltning av havområdene. Uten tilgang til data er det også en risiko for at utviklingen innenfor mineralnæringen skjer på utvalgte rettighetshavers premisser. Det er ikke sannsynlig at staten vil foreta en helhetlig kartlegging av mineralressurser på kontinentalsokkelen. Innsamling av data vil derfor i stor grad måtte skje gjennom vitenskapelig forskning og av kommersielle aktører som ønsker å delta i mineralutvinning.

For å sikre god forvaltning av områdene må det derfor reguleres hvordan innsamlede data skal gjøres tilgjengelig for myndighetene. Departementet foreslår en bestemmelse om rapporteringskrav og datainnsamling mv. På visse vilkår bør data også kunne gjøres tilgjengelig for potensielle aktører. En regulert deling av data kan

være viktig for å initiere nye prosjekter og dermed øke verdiskapingen på norsk kontinentalsokkel.

Departementet foreslår en bestemmelse som gir departementet myndighet til i enkeltvedtak eller forskrift å fastsette at geologiske forhold i materiale og opplysninger som innsendes, skal underlegges særskilt taushetsplikt, og å fastsette varighet av denne. Begrunnelsen for en slik taushetsplikt ligger i det økonomiske potensialet for den som har tillatelse etter loven og muligheten for å utvikle forretningsmodeller rundt innsamling av data mv.

1.6.11 Andre forhold

Det er behov for bestemmelser som sikrer at forpliktelser gjennomføres, men også bestemmelser som sanksjonerer overtredelser. Departementet foreslår derfor bestemmelser om tvangsmulkt, overtredelsesgebyr og straff. Det foreslås også at departementet på visse vilkår midlertidig kan stanse virksomheten.

Statsdeltagelse i form av at staten har direkte deltarandeler i utvinningstillatelser, er en viktig del av det norske konsesjonssystemet for petroleum. Departementet har merket seg at LO mener det må etableres et statlig mineralselskap, men det foreslås ikke nå en bestemmelse om statlig deltakelse i utvinningstillatelse for mineraler. Departementet har lagt vekt på at dette i dag ikke er en etablert kommersiell virksomhet, og at lønnsomheten i fremtidig virksomhet er usikker.

Departementet har vurdert høringsuttalelsene fra Justis- og beredskapsdepartementet og Klima- og miljødepartementet og Miljødirektoratet vedrørende omgjøring og tilbakekall av tillatelse. I stedet for separate bestemmelser om tilbakekall og omgjøring, som ble foreslått i høringsutkastet, foreslår departementet en bestemmelse basert på den man finner i mineralloven § 65, men med et tillegg som reflekterer petroleumslovens bestemmelse om tilbakekall ved oppløsning, akkord- eller konkursbehandling.

Departementet har merket seg at det er ulike syn blant høringsinstansene på hvorvidt fylkeskommunen fortsatt bør ha myndighet når det gjelder skjellsand, sand og grus i kystnære områder.

Departementet foreslår at slik myndighet legges til fylkeskommunen. Departementet finner at denne oppgaven kan ses i sammenheng med fylkeskommunens samfunnsutviklerrolle. Det er naturlig at myndighet tillegges fylkeskommunene direkte i loven.

1.7 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget tar sikte på å regulere undersøkelse etter og utvinning av mineralressurser på sokkelen. Slik virksomhet er i dag svært begrenset, og lovforslaget medfører derfor ikke umiddelbart særlige økonomiske og administrative konsekvenser.

Åpning av nye områder for mineralvirksomhet i tråd med lovforslaget vil medføre kostnader for staten. Åpning vil medføre behov for en nærmere kartlegging av ressurspotensialet i det aktuelle området samt gjennomføring av en konsekvensutredning. Forslaget legger til grunn at det skal betales behandlingsgebyr for søknad om tillatelse.

Det legges til grunn at det kan fastsettes arealavgift.

Forslaget inneholder bestemmelser om at det kan ytes erstatning til fiskere fra staten for tap som følge av eventuell beslagleggelse av fiskefelt.

På lengre sikt vil mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen, som lovforslaget legger til rette for, kunne medføre ny lønnsom næringsaktivitet med tilhørende skatteinntekter.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Åsmund Aukrust, Else-May Botten, Espen Barth Eide, Hege Haukeland Liadal og Runar Sjøstad, fra Høyre, Liv Kari Eskeland, Stefan Heggelund, Aase Simonsen og Lene Westgaard-Halle, fra Fremskrittspartiet, Terje Halleland og Gisle Meininger Saudland, fra Senterpartiet, Sandra Borch og Ole André Myhrvold, fra Sosialistisk Venstreparti, Lars Haltbrekken, fra Venstre, lederen Ketil Kjenseth, fra Kristelig Folkeparti, Tore Storehaug, og fra Miljøpartiet De Grønne, Une Bastholm, viser til regjeringens forslag til ny lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen.

Bakgrunn for loven

Komiteen viser til at denne loven er et viktig steg for å kunne legge til rette for verdiskaping innenfor en ny næring til havs.

Komiteen viser til at havnæringene er en betydelig kilde til statens inntekter og verdiskaping og et område som alltid har vært viktig for Norge. De siste hundre årene har vi bygget kompetanse som har tatt oss videre og inn i nye havnæringer. Komiteen viser til at det er viktig at næringene skal samspille og kunne samarbeide om å finne nye teknologiske løsninger. Allerede eksisterende kompetanse vil kunne være en bærebjelke for å kunne utvinne bærekraftige løsninger innenfor en ny havnæring.

Komiteen viser til at det er viktig at loven om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen bidrar til klare og forutsigbare rammer for ny næringsutvikling.

Komiteen viser til at loven skal legge til rette for kommersiell undersøkelse etter, og utvinning av, mineralforekomster på norsk kontinentalsokkel. Videre er

det viktig å ivareta sameksistensen med andre virksomheter.

Komiteen viser til at mineralutvinning må skje innenfor forsvarlige og bærekraftige rammer. Komiteen viser også til at mineralnæring til havs vil innebære krevende leting. Norske forskningsmiljøer ser sammen med næringen på hvordan man kan lete etter disse ressursene som befinner seg på dype havbunner, og at det i seg selv er komplekst. Komiteen viser også til at dette vil være tidkrevende og kostnadskrevende operasjoner.

Komiteen merker seg at det ikke ligger noen NOU eller et lovutvalg til grunn for denne loven. Komiteen viser til at forslaget er basert på statens eieomsrett til mineralressursene og erfaring fra øvrig virksomhet på norsk kontinentalsokkel, spesielt nærliggende er lovverket rundt petroleumsnæringen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, støtter hovedlinjen rundt å bruke modellen Norge etablerte for utvinning av olje og gass, med partnerskap mellom den norske staten og private selskaper og strenge miljøkrav, fordi den har vist seg som en suksess. Det har gitt store inntekter til samfunnet og viktige arbeidsplasser. Flertallet ser derfor positivt på at utvinning av mineraler på havbunnen kan følge samme modell.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne merker seg at det ikke ligger noen NOU eller lovutvalg til grunn for denne loven. Disse medlemmer registrerer at lovprosessen har gått svært raskt sett i lys av hvor omfattende konsekvenser loven kan få for havmiljøet. Til sammenligning bygger mineralloven på en NOU (1996:11), der blant annet miljøvirkningene av bergverksdrift ble vurdert.

Disse medlemmer viser til at verdenshavene er sterkt truet av økende forurensing, forsuring og tap av biologisk mangfold. Norge har forpliktet seg til FNs bærekraftsmål, der utviklingsmål 14 er å «bevare og bruke hav og marine ressurser på en måte som fremmer bærekraftig utvikling», med delmål om å «hindre og gjennomføre en sterk reduksjon av alle typer marin forurensing fram mot 2025».

Videre viser disse medlemmer til at mineralutvinning på havbunnen kan gi alvorlige og irreversible skader på naturen. Disse medlemmer er spesielt bekymret for økosystemene rundt aktive hydrotermale ventiler, som regjeringen peker ut som de mest lovende områdene for mineralutvinning. Dette er unike og rike økosystemer som kan romme arter vi ikke finner andre steder. Disse medlemmer viser til at mineralutvinning i disse områdene med stor sannsynlighet vil ødelegge økosystemene rundt de hydrotermale ventilene.

Disse medlemmer mener det må utredes om det i det hele tatt er mulig å utvinne mineraler på havbunnen uten å komme i konflikt med FNs bærekraftsmål nummer 14, før man vedtar en lov som har som formål å legge til rette for utvinning av mineralforekomster.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Prop 106 L (2017-2018) Lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen (havbunnsmineralloven) sendes tilbake til regjeringen.

Stortinget ber regjeringen nedsette et offentlig utvalg for å utrede mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen der både miljøinteresser og de ulike næringsinteresser er representert. Utvalgets mandat må blant annet omfatte en vurdering av de miljømessige og økonomiske konsekvensene ved å åpne opp kontinentalsokkelen for mineralutvinning.»

Dersom forslaget over ikke vedtas, vil disse medlemmer fremme forslag om endringer til lovforslaget som fremkommer under.

Rammebetingelser

Komiteen viser til at det er viktig å ha et tydelig og forutsigbart lovverk på plass, og at man også innenfor denne næringen må ha en trinnvis og kunnskapsbasert tilnærming til utvinning innenfor bærekraftige rammer. Komiteen viser til at all verdiskaping trenger å ha forutsigbare rammebetingelser, og at dette er viktig å få på plass også overfor denne næringen.

Denne loven ser komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, på som et første steg for å legge til rette for leting og utvinning, men viser også til at det er viktig å få lagt de økonomiske rammebetingelsene på plass i oppfølgingen av denne loven. Flertallet forventer derfor at regjeringen legger frem forslag til skatteregler for næringen. Naturressurser bør beskattes slik at overskuddet tilfaller fellesskapet, samtidig som det ikke hindrer lønnsom lete- og utviklingsaktivitet og teknologiutvikling.

Komiteen understreker at det er utfordrende å ta stilling til forslaget om forvaltning av mineralressurser på kontinentalsokkelen uten å ha innsikt i hvilket skattesystem regjeringen anbefaler. Skattesystemet er av stor betydning for om aktører vil finne mineralvirksomhet på norsk sokkel interessant.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener et trygt og seriøst arbeidsliv er viktig. Basert på erfaringer fra andre sektorer på norsk sokkel

og de utfordringene man der har sett for lønns- og arbeidsvilkår, vil disse medlemmer sikre at også de som jobber for underleverandører knyttet til leting og utvinning, har norske arbeidsforhold.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at selv om selve loven henter betydelig inspirasjon fra forvaltningen av petroleumsvirksomheten, mangler det fra regjeringens side en strategisk vurdering av hvorvidt statlig eierskap burde brukes som grep for å sikre at verdiskaping knyttet til mineralressursene på havbunnen kommer fellesskapet til gode, slik man har gjort i petroleumspolitikken. Disse medlemmer mener dette er nok et argument for at man burde tatt seg bedre tid i politikktutforming.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at et av formålene med havbunnsmineralloven er å ivareta miljøinteresser, jf. § 1-1 i lovutkastet. Disse medlemmer mener imidlertid at miljøinteressene ikke er godt nok ivaretatt i loven. Det er etter lovutkastet helt opp til sektormyndighetene å avgjøre i hvilken grad det skal tas miljøhensyn ved forvaltningen av mineralressursene. Kravet til forsvarlig mineralvirksomhet i lovutkastets § 1-7 gir svake føringer for forvaltningen.

Disse medlemmer viser også til at retningslinjene i naturmangfoldloven §§ 8-12 bare gjelder på kontinentalsokkelen «så langt de passer», og at det er opp til sektormyndighetene å avgjøre hvilken vekt prinsippene skal tillegges.

Disse medlemmer viser til at Norge er folkerettslig forpliktet til å forvalte våre havområder på en økosystembasert måte og i tråd med føre-var-prinsippet, og mener dette bør gjenspeiles tydeligere i loven.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne følgende forslag:

«§ 1-7 skal lyde:

Mineralvirksomhet etter denne loven skal foregå på en forsvarlig måte og ivareta hensynet til sikkerhet for personell, miljø og de økonomiske verdiene innretninger og fartøyer representerer.

Mineralvirksomheten må ikke unødvendig eller i urimelig grad vanskeliggjøre eller hindre skipsfart, fiske, luftfart eller annen virksomhet eller volde skade eller fare for skade på rørledninger, kabler eller andre undersjøiske innretninger. Alle rimelige foranstaltninger skal tas for å unngå skade på naturmangfoldet i havet eller kulturminner på havbunnen og å unngå forurensning og forsøpling.

Forvaltningen av mineralressursene skal være økosystembasert og i tråd med føre-var-prinsippet.

Departementet kan i enkeltvedtak eller forskrift gi nærmere bestemmelser for å sikre en miljømessig forsvarlig mineralvirksomhet.

Miljømyndighetene skal påse at kravet til en miljømessig forsvarlig mineralvirksomhet overholdes, og kan fremme innsigelse mot plan for utvinning av mineralforekomst hvis miljøhensyn ikke er rimelig ivaretatt. Innsigelse skal fremmes så tidlig som mulig og senest innen den frist som er fastsatt for høringen av konsekvensutredningen. Innsigelse skal begrunnes i nasjonale mål, rammer og retningslinjer.»

Verdens behov for mineraler framover

Komiteen viser til at verdens behov for metaller og andre mineralske råstoffer øker, og at det er en nøkkel til det grønne skiftet. Komiteen viser til at presset på naturressursene øker sterkt, og til at det er avgjørende for miljø og klima at ressurser brukes og gjenbrukes mest mulig effektivt. Dette er hovedmålsettingen i den sirkulære økonomien: De ressurser vi tar i bruk, må holdes i omløp så lenge som mulig, og det vil være avgjørende at resirkulering og gjenvinning av kritiske råvarer som mineraler økes. Videre viser komiteen til at verden i et lavutslippssamfunn vil ha behov for mer elektrisitet, batterier og energieffektive teknologier, som igjen er avhengige av mineraler. Komiteen viser til at Norge her har rike naturressurser som kan utvinnes moderne og skånsomt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, viser til at verdens behov for mineraler kommer til å øke i årene som kommer, blant annet på grunn av storstilt og nødvendig utbygging av fornybar energi. Det er nødvendig å sørge for at det økte forbruket av mineraler gir minst mulig alvorlige konsekvenser for mennesker og miljø.

Flertallet viser til at det som regel er langt mer miljøvennlig å resirkulere mineraler enn å utvinne nye. Flertallet viser til at rundt halvparten av alle metaller som allerede er utvunnet, ikke lenger er i bruk. Med andre ord finnes det enorme mengder allerede utvunnede mineraler som bør utnyttes.

Flertallet viser til at nordmenn hvert år kjøper nær 2 millioner mobiltelefoner og 1,1 millioner TV-apparater, samt en rekke andre elektroniske produkter, som alle inneholder verdifulle metaller. Kun en av ti mobiltelefoner blir gjenvunnet i Norge dag. EUs «Urban mine platform» viser at Norge er det landet i Europa som kaster mest elektrisk og elektronisk avfall per person.

Flertallet mener derfor at regjeringen bør prioritere å øke gjenvinningsgraden for elektronikk og andre kilder til metaller.

Flertallet viser videre til Meld. St. 45 (2016–2017) Avfall som ressurs – avfallspolitikk og sirkulær økonomi, der Stortinget ba regjeringen legge fram en strategi for sirkulær økonomi i løpet av denne regjeringsperioden.

På denne bakgrunnen fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en grundig vurdering av potensialet i urban mining og økt gjenvinning av metaller i den kommende strategien for sirkulær økonomi.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at mineralressurser på havbunnen særlig finnes på de store havdyp, og delvis utenfor nasjonal jurisdiksjon. Her er reguleringen mangelfull. Londonkonvensjonen om bekjemping av havforurensing ved dumping av avfall og annet materiale var en av de første avtalene for å beskytte havmiljøet fra menneskelig aktivitet og forurensing. Konvensjonen trådte i kraft i 1974, og gjennom en tilleggsprotokoll i 1996 regulerte den alle havutslipp strengt, men et unntak er nettopp mineralutvinning fra havbunnen.

Disse medlemmer viser videre til Havrettskommisjonen, der artikkel 156 flg. oppretter Havbunnsmyndigheten for å tilrettelegge og kontrollere virksomhet, særlig med sikte på å forvalte mineralforekomstene.

Disse medlemmer mener at man i internasjonale konvensjoner og protokoller og i havretten i sterkere grad må ivareta miljøhensyn i forvaltningen av havbunnsressursene og se på muligheten for vern av viktige naturverdier med høyt biologisk mangfold.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen ta et internasjonalt initiativ for sterkere vern av verdifulle naturområder på havbunnen i internasjonalt farvann for å sikre at eventuell utnyttning av mineralforekomstene skjer på en miljømessig forsvarlig måte.»

Kunnskap om ressursene og utvinningen, samt aktuelle områder

Komiteen viser til at dagens kunnskap om hvilke mineraler som befinner seg på og under havbunnen, foreløpig er begrenset, og at kartlegging og leting vil kunne gi bedre svar på dette på sikt. Komiteen viser til at det er viktig at næringen selv, sammen med miljøbevegelsen og academia, jobber sammen for å øke kompetansen på saksfeltet. Komiteen viser dessuten til at det er behov for mer kunnskapsinnhenting på hvilke arter som kan bli berørt på havbunnen, hvor særegne de er og hvordan økosystemene rundt disse fungerer. Komiteen

viser spesielt til at det er viktig å se på økosystemet rundt aktive hydrotermale ventiler. Komiteen ser også at det finnes andre muligheter rundt de hydrotermale ventilene eller skorsteinene, fordi det finnes organismer med unike bioaktive stoffer i områdene rundt som kan ha kommersiell verdi for produksjon av nye legemidler, vaskemidler, enzymer til biokjemiske prosesser, bioteknologi m.m. Her kan det også bli konkurrerende arealbehov, og komiteen har forventninger til at regjeringen utreder ulike muligheter rundt slike områder. Det kan imidlertid tenkes tilfeller hvor et selskap som utvinner mineraler, også tar opp større kvanta biologisk materiale sammen med mineralene, eller forurenser på en måte som er ødeleggende for bioprospektering i samme område. Komiteen ber om at slike virkninger ivaretas gjennom vilkår for og regulering av mineralvirksomheten i forholdet til havressurslova §§ 3 og 9.

Prinsipper og mål

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, støtter målsettingene om en samfunnsøkonomisk lønnsom forvaltning av mineralressursene og at regelverket skal legge til rette for verdiskaping innenfor forsvarlige miljø- og sikkerhetsmessige rammer. Flertallet støtter det bærende prinsipp at fellesskapet eier naturressursene i våre havområder, samt at ressursforvaltningen er en eksklusiv rett for staten. Samtidig skal mineralvirksomhetens betydning avveies opp imot andre interesser og næringer. Flertallet støtter at dette nedfelles i loven, og at dette betyr at aktivitet som innebærer undersøkelser eller utvinning, krever tillatelse fra staten. Loven skal også bidra til at verdiskapingspotensialet kan realiseres.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener verdien av mineralforekomstene skal komme fellesskapet til gode. Norge bør bruke sin eksisterende kompetanse og bygge videre på denne til å bli ledende på kunnskap og kompetanse på mineralvirksomhet på havbunnen.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere etablering av et eget ressurscenter for mineralprospektering i Norge.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne viser til at det er viktig med felles kunnskap om hvilke mineraler og mengde mineraler som befinner seg på de ulike feltene. Disse medlemmer mener at det skal være åpenhet om prøver og data fra undersøkelser og prospektering, og at selskapene må levere inn data ved tilbakelevering av områder.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at man i lovens formålsparagraf har som mål å legge til rette for utvinning av mineralforekomster på havbunnen. Disse medlemmer viser til tidligere merknader og mener at spørsmålet om konsekvenser av utvinning av disse ressursene per i dag har lite kunnskapsgrunnlag, og at det slik sett er prematurt å lage lover for å fremme aktiviteten før man har gjort en grundigere utredning av konsekvensene av slik aktivitet. Disse medlemmer mener mangelen på en slik prosess taler for at føre-var-hensyn og miljøhensyn i sterkere grad inkorporeres i lovens formålsparagraf.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«§ 1-1 skal lyde:

Denne loven skal sikre bærekraftig og miljømessig forvaltning av ressurser på havbunnen ved eventuell undersøkelse og utvinning av mineralforekomster på kontinentalsokkelen. Aktiviteten må kun foregå på en slik måte at den ivaretar samfunnsmessige målsettinger som miljø, verdiskaping til beste for fellesskapet, sikkerhet ved virksomheten, øvrig næringsvirksomhet og andre interesser.»

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne merker seg at flere av høringsinstansene, blant andre Norsk Bergindustri, Direktoratet for mineralforvaltning, NHO og Miljødirektoratet, setter spørsmålsteget ved at forvaltningen av havbunnsmineralloven er plassert under Olje- og energidepartementet i stedet for under Nærings- og fiskeridepartementet (NFD), som forvalter den eksisterende mineralloven. NFD forvalter også andre næringer som potensielt kan komme i konflikt med mineralutvinning i havet.

Virkeområder

Komiteen viser til at den nye loven skal gjelde for kommersiell utnyttelse av alle mineraler på kontinentalsokkelen. Undersøkelse og utvinning av petroleumsforekomster vil fortsatt reguleres av petroleumsloven. Loven skal gjelde mineraler på havbunnens overflate og de som ligger under.

Komiteen viser til at loven skal gjelde indre norske farvann, i sjøterritoriet og på kontinentalsokkelen, unntatt havområdene utenfor norsk biland i Antarktis. Videre viser komiteen til at avgrensingen mot land skal gå ved grensen for privat eiendomsrett ut i sjø.

Åpning av områder for undersøkelse og utvinning

Komiteen viser til at man også for mineralvirksomhet baserer seg på en åpningsprosess tilsvarende

petroleumsvirksomhet og havenergi, noe som gir staten best kontroll med utviklingen og konkurranse.

Komiteen viser til at regjeringen foreslår at Kongen i statsråd kan beslutte at et nærmere avgrenset område av norsk kontinentalsokkel skal åpnes for mineralvirksomhet. Videre slås det fast at det skal gjennomføres en konsekvensutredning først, og at denne skal sendes ut på høring. Komiteen viser videre til at det er Olje- og energidepartementet som er ansvarlig for å gjennomføre konsekvensutredningen.

Komiteen viser til at det foreslås at Kongen i statsråd i særlige tilfeller kan gjøre unntak fra kravet om at et område må være åpnet før det kan gis tillatelse til mineralvirksomhet, og at nødvendige konsekvensutredninger for den enkelte virksomhet uansett vil måtte foretas. Komiteen merker seg at departementet i høringen har fått motstridende tilbakemelding på dette.

Komiteen viser til at de helhetlige forvaltningsplaner for våre havområder er etablert som grunnlag for en helhetlig og økosystembasert forvaltning av disse. Formålet med forvaltningsplanene er å legge til rette for verdiskaping gjennom bærekraftig bruk av ressurser og økosystemtjenester og samtidig opprettholde økosystemenes struktur, virkemåte, produktivitet og naturmangfold. Forvaltningsplanene bidrar til klarhet i overordnede rammer, samordning og prioriteringer i forvaltningen av havområdene.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at før Kongen i statsråd beslutter å åpne et område, foreslår departementet at det skal gjennomføres en strategisk konsekvensutredning. Disse medlemmer viser til at denne ordningen minner om reguleringen man har av petroleumsressursene. Disse medlemmer viser til Miljødirektoratets høringssvar, som påpeker at for mineralvirksomhet på land er regimet annerledes. Miljødirektoratets utgangspunkt er at sårbare naturverdier bør vernes, og ut over dette må undersøkelse og utvinning vurderes konkret i forbindelse med den enkelte søknad. En slik løsning ville etter deres syn kunne løst utfordringen knyttet til når områder bør kartlegges, og hvordan stille fornuftige rammer uten tilstrekkelig kunnskap. Miljødirektoratet mener den begrensede interessen for mineralprosjekter på sokkelen i dag taler for at det ikke settes i gang større åpningsprosesser. Direktoratet synes videre det er lite rimelig at staten skal bære alle kostnadene med konsekvensutredning av områder, særlig dersom utredningen tar utgangspunkt i ett eller flere bestemte prosjekter. Disse medlemmer mener dette er vektige innvendinger, og mener dette taler for at staten burde satt ned en NOU for utformingen av loven og vurdering av virksomheten. Disse medlemmer mener Miljødirektoratets innvendinger på dette også taler for grundigere vurderinger av konsekvenser særlig

knyttet til prosessene i forkant av tildeling av utvinningstillatelser, og disse medlemmer viser til forslag i denne innstillingen der dette foreslås.

Disse medlemmer viser videre til at Miljødirektoratet mener det er viktig at det fastsettes nærmere bestemmelser om strategiske konsekvensutredninger, bl.a. for å unngå tvil om prosessen hva gjelder høringer. Miljødirektoratet forutsetter at berørte får anledning til å kommentere på utkast til utredningsprogram. Disse medlemmer støtter dette.

Disse medlemmer viser til at erfaringen fra åpningsprosesser for petroleum er at konsekvensutredningene som ligger til grunn, i hovedsak har konsentrert seg om konsekvensutredning av letevirkomheten. Disse medlemmer mener at når man først velger et forvaltningsregime med åpning av større områder, er en slik mangelfull konsekvensutredning ikke holdbart grunnlag for åpning siden åpning er første steget til å gi tillatelser med betydelige juridiske rettigheter også når det gjelder utvinning. Disse medlemmer forutsetter derfor at konsekvensutredningene som skal ligge til grunn for spørsmålet om åpning av nye områder for mineralvirkomhet, også må omhandle utvinningsfasen i mineralvirkomheten og innhente ny kunnskap.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne viser til at regjeringen skriver i proposisjonen at:

«Det foreslås at den konkrete beslutningen om å åpne et område legges til Kongen i statsråd, men avhengig blant annet av størrelsen på området som åpnes, vil det kunne være naturlig å forelegge saken for Stortinget før slik beslutning tas.»

Disse medlemmer mener en styrke i norsk petroleumspolitikkk har vært involvering av Stortinget gjennom foreleggelse og behandling av Plan for utbygging og drift (PUD). Selv om grensen har blitt hevet for hvilke av disse planene som skal behandles i Stortinget, har praksisen likevel sikret at Stortinget har spilt en rolle i å legge premissene for næringens utvikling. Disse medlemmer viser til at mineralvirkomheten på kontinentalsokkelen har potensial til å bli en viktig industri, men også en industri som kan ha betydelig miljøpåvirkning. Dette er et viktig argument for at Stortinget er tett involvert. Disse medlemmer mener derfor det er viktig at Stortinget får en tilsvarende rolle i utviklingen av mineralvirkomhet på kontinentalsokkelen, og mener det er viktig at regjeringen involverer Stortinget i stor grad når næringen kommer i gang og praksis blir utarbeidet.

Undersøkelsestillatelse

Komiteen viser til at i regjeringens forslag til ny lov foreslås at tillatelse til mineralvirkomhet kun gis for områder som er åpnet etter § 2-1. Komiteen viser til at en undersøkelsestillatelse ikke gir enerett eller fortrinnsrett i regjeringens forslag, men har merket seg at det her har kommet inn innspill i departementets høring som har motstridende syn på dette.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne merker seg at lovutkastet ikke stiller krav til konsekvensutredning i forbindelse med tildeling av undersøkelsestillatelser.

Disse medlemmer viser til at Miljødirektoratet i sitt høringssvar er bekymret for at kartleggingen av naturmangfold under lovutkastets § 2-2 ikke vil være på et detaljert nivå. På grunnlag av dette mener disse medlemmer at miljøhensyn ikke er godt nok ivaretatt i fasen før det søkes om utvinningstillatelse.

På denne bakgrunn fremmer komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, følgende forslag:

«§ 3-1 annet ledd bokstave skal lyde:

e) miljømessige konsekvenser av undersøkelsene, samt hvordan naturmangfoldet i området er tenkt ivaretatt.»

Utvinningsstillatelser

Komiteen viser til at en utvinningstillatelse gir rettighetshaveren enerett til undersøkelser etter og utvinning av alle mineralforekomster i området som er omfattet av tillatelsen. Kongen skal som hovedregel offentlig utlyse det området som det kan søkes om utvinningstillatelse for. Det er klare kriterier knyttet til tildelingen, og en utvinningstillatelse skal gis for inntil ti år. Dersom utvinningstillatelsen gis for en kortere periode, er det mulig å få forlenget tillatelsen innenfor rammen på ti år.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne, viser til at det stilles krav til konsekvensutredning som en del av plan for utvinning, men ikke som en del av søknad om utvinning. Flertallet viser til at Miljødirektoratet i sitt høringssvar mener noe informasjon om naturmangfold bør foreligge allerede i forbindelse med søknad om utvinning.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet følgende forslag:

«§ 4-2 bokstav d skal lyde:

d) det geografiske området som ønskes omfattet av tillatelsen, herunder identifisert naturmangfold på havbunnen.»

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne fremmer følgende forslag:

«§ 4-2 bokstav d skal lyde:

d) det geografiske området som ønskes omfattet av tillatelsen, herunder identifisert naturmangfold på havbunnen og en første konsekvensutredning av naturlige virkninger en eventuell mineralutvinning vil ha for det identifiserte naturmangfoldet.»

Plan for utvinning mv.

Komiteen viser til at en plan for utvinning skal inneholde en beskrivelse av utvinningen og en konsekvensutredning.

Avslutning av virksomhet

Komiteen viser til at rettighetshaveren skal sørge for en forsvarlig opprydding mens arbeidet pågår og etter at dette er avsluttet. Her må rettighetshaver gjennomføre de tiltak departementet fastsetter om opprydding og avslutning.

Komiteen viser videre til at rettighetshaver må legge frem en avslutningsplan senest to år før en tillatelse utløper eller oppgis, eller bruken av en innretning opphører.

Sikkerhetssoner og andre særskilte krav til sikkerhet

I loven er sikkerhet og beredskap løftet høyt, og komiteen merker seg at dette gjelder både sikkerhetssoner, ulykker, tap av menneskeliv eller annen personskade og forurensning.

Registrering og pantsettelse

Komiteen merker seg at det skal føres et register over alle utvinningstillatelser gitt etter denne loven. Dette får navnet Havbunnsmineralregisteret, og departementet kan gi forskrift om at registeret også skal omfatte tillatelser til anlegg og drift.

Særlige regler om erstatning til norske fiskere

Komiteen viser til at dersom mineralvirksomhet i et område helt eller delvis beslaglegger et fiskefelt, plikter staten i den utstrekning fisket blir umuliggjort eller vesentlig vanskeliggjort, å yte erstatning for det økonomiske tapet dette medfører. Videre vil rettighetshavere være ansvarlige for skader og ulemper fra forurensning, herunder som følge av trafikk og hjelpefartøy og for innretninger som volder skade.

Alminnelige bestemmelser

Komiteen viser til at det er departementet som skal føre tilsyn med at de bestemmelsene som er gitt i eller i medhold av denne loven, blir overholdt av alle som utøver mineralvirksomhet som omfattes av loven.

3. Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 1

§ 1-7 skal lyde:

Mineralvirksomhet etter denne loven skal foregå på en forsvarlig måte og ivareta hensynet til sikkerhet for personell, miljø og de økonomiske verdiene innretninger og fartøyer representerer.

Mineralvirksomheten må ikke unødvendig eller i urimelig grad vanskeliggjøre eller hindre skipsfart, fiske, luftfart eller annen virksomhet eller volde skade eller fare for skade på rørledninger, kabler eller andre undersjøiske innretninger. Alle rimelige foranstaltninger skal tas for å unngå skade på naturmangfoldet i havet eller kulturminner på havbunnen og å unngå forurensning og forsøpling.

Forvaltningen av mineralressursene skal være økosystembasert og i tråd med føre-var-prinsippet.

Departementet kan i enkeltvedtak eller forskrift gi nærmere bestemmelser for å sikre en miljømessig forsvarlig mineralvirksomhet.

Miljømyndighetene skal påse at kravet til en miljømessig forsvarlig mineralvirksomhet overholdes, og kan fremme innsigelse mot plan for utvinning av mineralforekomst hvis miljøhensyn ikke er rimelig ivaretatt. Innsigelse skal fremmes så tidlig som mulig og senest innen den frist som er fastsatt for høringen av konsekvensutredningen. Innsigelse skal begrunnes i nasjonale mål, rammer og retningslinjer.

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen ta et internasjonalt initiativ for sterkere vern av verdifulle naturområder på havbunnen i internasjonalt farvann for å sikre at eventuell utnyttning av mineralforekomstene skjer på en miljømessig forsvarlig måte.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen vurdere etablering av et eget ressurscenter for mineralprospektering i Norge.

Forslag 4

§ 4-2 bokstav d skal lyde:

d) det geografiske området som ønskes omfattet av tillatelsen, herunder identifisert naturmangfold på havbunnen.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne:

Forslag 5

Prop 106 L (2017-2018) Lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen (havbunnsmineralloven) sendes tilbake til regjeringen.

Stortinget ber regjeringen nedsette et offentlig utvalg for å utrede mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen der både miljøinteresser og de ulike næringsinteresser er representert. Utvalgets mandat må blant annet omfatte en vurdering av de miljømessige og økonomiske konsekvensene ved å åpne opp kontinentalsokkelen for mineralutvinning.

Forslag 6

§ 1-1 skal lyde:

Denne loven skal sikre bærekraftig og miljømessig forvaltning av ressurser på havbunnen ved eventuell undersøkelse og utvinning av mineralforekomster på kontinentalsokkelen. Aktiviteten må kun foregå på en slik måte at den ivaretar samfunnsmessige målsettinger som miljø, verdiskaping til beste for fellesskapet, sikkerhet ved virksomheten, øvrig næringsvirksomhet og andre interesser.

Forslag 7

§ 4-2 bokstav d skal lyde:

d) det geografiske området som ønskes omfattet av tillatelsen, herunder identifisert naturmangfold på havbunnen og en første konsekvensutredning av naturlige virkninger en eventuell mineralutvinning vil ha for det identifiserte naturmangfoldet.

4. Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og råder Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

A.

vedtak til lov

om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen (havbunnsmineralloven)

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1-1 Lovens formål

Denne loven skal legge til rette for undersøkelse og utvinning av mineralforekomster på kontinentalsokke-

len i samsvar med samfunnsmessige målsettinger, slik at hensynet til verdiskaping, miljø, sikkerhet ved virksomheten, øvrig næringsvirksomhet og andre interesser blir ivaretatt.

§ 1-2 Lovens saklige virkeområde

Denne loven gjelder virksomhet knyttet til undersøkelse og utvinning av mineralforekomster på havbunnen og grunnen under denne.

Loven gjelder ikke for vitenskapelig forskning på undersjøiske mineralforekomster.

Kongen kan gi forskrift om lovens anvendelse på marine arter, planter og genetisk materiale som tas opp som ledd i aktiviteter omfattet av første ledd.

Loven gjelder med de begrensningene som følger av overenskomster med fremmede stater eller folkeretten for øvrig.

§ 1-3 Lovens geografiske virkeområde

Loven gjelder for mineralforekomster i Norges indre farvann, Norges sjøterritorium og på norsk kontinentalsokkel.

Med sjøterritoriet menes havområdet fra grunnlinjene ut til tolv nautiske mil som opprettet i medhold av lov 27. juni 2003 nr. 57 om Norges territorialfarvann og tilstøtende sone. Indre farvann omfatter havområdene innenfor grunnlinjene. Loven gjelder ikke for den delen av sjøen som er undergitt privat eiendomsrett.

Med kontinentalsokkelen menes havbunnen og undergrunnen i de undersjøiske områdene som strekker seg gjennom hele den naturlige forlengelsen av landterritoriet til ytterkanten av kontinentalmarginen, men ikke kortere enn 200 nautiske mil fra grunnlinjene som sjøterritoriets bredde er målt fra. Avgrensningslinjen for kontinentalsokkelen mot en annen stat går likevel ikke utover midtlinjen, med mindre noe annet følger av folkerettens regler for kontinentalsokkel utenfor 200 nautiske mil fra grunnlinjene eller en overenskomst med vedkommende stat.

Loven gjelder ikke for virksomhet knyttet til mineralforekomster på norsk kontinentalsokkel utenfor Dronning Maud Land og Peter I Øy eller mineralvirksomhet i havområder utenfor norsk jurisdiksjon, som det internasjonale havbunnsområdet.

Kongen kan gi forskrift om eller fastsette i enkeltvedtak at loven også skal gjelde for videre bearbeiding av mineraler fra en utvunnet undersjøisk mineralforekomst som foregår på norsk landterritorium eller sjøgrunn underlagt privat eiendomsrett, når slik bearbeiding er nødvendig for eller utgjør en integrert del av utvinningen.

Kongen kan gi forskrift om lovens geografiske virkeområde.

§ 1-4 *Retten til mineralforekomster og ressursforvaltning*

Den norske stat har eiendomsrett til mineralforekomster på kontinentalsokkelen og eksklusiv rett til ressursforvaltning.

Ressursforvaltningen forestås av Kongen i samsvar med bestemmelsene i denne loven.

§ 1-5 *Definisjoner*

I denne loven forstås med:

- a) mineralvirksomhet: all virksomhet som er omfattet av lovens § 1-2
- b) innretning: installasjon, anlegg og annet utstyr for mineralvirksomhet, også rørledninger og kabler om ikke noe annet er bestemt, men ikke forsynings- og hjelp fartøy eller skip som transporterer mineraler i bulk
- c) undersøkelse: leting etter og kartlegging av mineralforekomster for kommersielt formål, medregnet geologiske, geofysiske, geokjemiske og geotekniske aktiviteter og drift og bruk av innretninger i den utstrekning de anvendes til undersøkelse
- d) utvinning: uttak av mineraler fra havbunnen eller havbunnens undergrunn for kommersielt formål, medregnet bearbeiding på innretninger, deponering av eventuelt overskuddsmateriale fra driften og bygging, plassering, drift og bruk av de innretninger som er nødvendig for utvinningen og transporten av mineralene til innretninger eller transportskip
- e) rettighetshaver: en fysisk eller juridisk person som etter loven her eller tidligere lovgivning har fått en tillatelse til undersøkelse eller utvinning av mineralforekomster eller en særskilt tillatelse til anlegg av og drift av innretninger, en gruppe personer som sammen har fått en slik tillatelse, eller en person som inngår i en slik gruppe
- f) operatør: en rettighetshaver som står for den daglige ledelse av mineralvirksomheten.

§ 1-6 *Krav om tillatelse*

Ingen andre enn staten kan drive mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen uten tillatelse, godkjennelse eller samtykke etter denne loven. Bestemmelsene i loven for øvrig og de forskrifter som gis i medhold av den, gjelder for statlig mineralvirksomhet så langt de passer.

§ 1-7 *Krav til forsvarlig mineralvirksomhet*

Mineralvirksomhet etter denne loven skal foregå på en forsvarlig måte og ivareta hensynet til sikkerhet for personell, miljø og de økonomiske verdiene innretninger og fartøyer representerer.

Mineralvirksomheten må ikke unødvendig eller i urimelig grad vanskeliggjøre eller hindre skipsfart, fiske, luftfart eller annen virksomhet eller volde skade eller fare for skade på rørledninger, kabler eller andre under-

sjøiske innretninger. Alle rimelige foranstaltninger skal tas for å unngå skade på naturmangfoldet i havet eller kulturminner på havbunnen og å unngå forurensning og forsøpling.

§ 1-8 *Flyttbare innretninger under fremmed flagg*

Annen norsk lov enn loven her og vedtak truffet i medhold av annen lov gjelder ikke for andre flyttbare innretninger under fremmed flagg enn de som er permanent plassert, dersom ikke noe annet følger av lov eller er fastsatt av Kongen i statsråd.

Kapittel 2. Åpning av områder for undersøkelse og utvinning

§ 2-1 *Åpning av områder for mineralvirksomhet*

Kongen i statsråd kan beslutte at et nærmere avgrenset område av norsk kontinentalsokkel skal åpnes for mineralvirksomhet.

Før et område åpnes etter første ledd, skal det gjennomføres en konsekvensutredning.

Et utkast til beslutning om å åpne et nytt område for mineralvirksomhet, med tilhørende konsekvensutredning, skal sendes på høring. Interesserte skal normalt gis en frist på minst tre måneder til å uttale seg.

§ 2-2 *Konsekvensutredning før åpning*

Departementet er ansvarlig for å gjennomføre en konsekvensutredning før åpning av nye områder på kontinentalsokkelen for mineralvirksomhet.

Konsekvensutredningen skal bidra til å belyse de ulike interessene som gjør seg gjeldende på det aktuelle området, slik at dette kan ligge til grunn når det skal tas stilling til om, og eventuelt på hvilke vilkår, området kan åpnes for mineralvirksomhet. Konsekvensutredningen skal belyse hvilke virkninger en eventuell åpning kan få for miljøet og antatte næringsrelaterte, økonomiske og sosiale virkninger.

Kongen kan gi forskrift om konsekvensutredninger.

§ 2-3 *Mineralvirksomhet i åpnede områder*

Tillatelse til mineralvirksomhet kan kun gis for områder som er åpnet etter § 2-1.

Kongen kan bestemme at lovens krav til åpningsprosess kan fravikes for kystnære mineralforekomster omfattet av kapittel 10.

Kongen i statsråd kan i særlige tilfeller gi tillatelse til mineralvirksomhet i områder som ikke omfattes av første ledd.

Kapittel 3. Undersøkelsestillatelse

§ 3-1 Søknad om og tildeling av undersøkelsestillatelse

Departementet kan etter en skriftlig søknad tildele en tillatelse til undersøkelse til en fysisk eller juridisk person.

En søknad om undersøkelsestillatelse skal presist angi det geografiske området den omfatter. Søknaden skal også redegjøre for

- a) i form av et undersøkelsesprogram, hvilke undersøkelser man ønsker å gjennomføre
- b) formålet med undersøkelsene, inklusive de mineralforekomstene man ønsker å undersøke
- c) når undersøkelsene er planlagt påbegynt og avsluttet
- d) hvor innenfor det geografiske området undersøkelsene skal utføres
- e) miljømessige konsekvenser av undersøkelsene, samt hvordan naturmangfoldet i området er tenkt ivaretatt.

Departementet kan gi forskrift om nærmere krav til innholdet i søknaden.

Tillatelsen kan gis for hele eller deler av det omsøkte området og fastsette de geografiske koordinatene for det området den gjelder.

En undersøkelsestillatelse kan gis for inntil fem år. Dersom en undersøkelsestillatelse gis for en kortere periode, kan departementet senere forlenge tillatelsen innenfor rammen på fem år.

Det skal betales et behandlingsgebyr for søknad om undersøkelsestillatelse. Departementet gir forskrift om gebyrets størrelse.

Departementet kan gi forskrift om eller fastsette i den enkelte tillatelsen hvilke vilkår som knyttes til en tillatelse, som krav til teknologi, påkrevde sikkerhetstiltak og krav om å melde inn aktiviteter.

§ 3-2 Undersøkelsestillatelse gir ikke enerett eller fortrinnsrett

En undersøkelsestillatelse gir ikke enerett til undersøkelse i de områder som er nevnt i tillatelsen eller fortrinnsrett ved tildeling av utvinningstillatelse.

Departementet kan tildele utvinningstillatelse til andre i områder som dekkes av en undersøkelsestillatelse.

En undersøkelsestillatelse etter denne loven er ikke til hinder for

- a) at det gis rett til å foreta undersøkelser etter og utvinning av petroleumforekomster i medhold av petroleumsløven
- b) aktivitet i medhold av lov 21. juni 1963 nr. 12 om vitenskapelig utforskning og undersøkelse etter og utnyttelse av andre undersjøiske naturforekomster enn petroleumforekomster og mineralforekomster
- c) aktivitet i medhold av havressurslova og naturmangfoldloven

- d) aktivitet i medhold av havenergilova.

Det kan ikke gis undersøkelsestillatelse for områder som omfattes av utvinningstillatelser gitt i medhold av § 4-1. Det kan gjøres unntak fra første punktum dersom søknaden om undersøkelsestillatelse gjelder andre mineraler enn de som er omfattet av en pågående eller planlagt utvinning i henhold til en godkjent plan for utvinning etter § 4-4, og rettighetshaveren til utvinningstillatelsen samtykker.

§ 4-8 gjelder tilsvarende for andres rett til å plassere innretninger i områder som omfattes av en undersøkelsestillatelse.

§ 3-3 Melding i forbindelse med undersøkelser mv.

Rettighetshaveren skal senest fem uker før aktiviteten etter en undersøkelsestillatelse påbegynnes sende en melding til departementet, Oljedirektoratet, Sjøfartsdirektoratet, Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet, Kystverket og Forsvarsdepartementet med opplysninger om

- a) tid, varighet og nøyaktige opplysninger om området undersøkelsene gjelder med posisjonslinjer
- b) undersøkelsesmetodene som skal anvendes
- c) hvilket fartøy som skal benyttes
- d) i hvilken form resultatene fra undersøkelsen vil foreligge.

Departementet kan gi forskrift om innsending av melding i forbindelse med undersøkelser, blant annet om unntak fra fristen i første ledd.

Departementet kan gi forskrift om at fartøy som driver undersøkelser etter mineraler, skal ha om bord og bruke utstyr som overvåker og rapporterer aktiviteten til fartøyet, som for eksempel satellittsporing utstyr og ferdskrifer.

Kapittel 4. Utvinningstillatelser mv.

§ 4-1 Utlysning og tildeling

Kongen kan på nærmere bestemte vilkår tildele utvinningstillatelser. En utvinningstillatelse gir rettighetshaveren enerett til undersøkelser etter og utvinning av alle mineralforekomster i området som er omfattet av tillatelsen.

Utvinningstillatelser kan bare tildeles juridiske personer som er stiftet i overensstemmelse med norsk lovgivning og er registrert i Foretaksregisteret, når ikke noe annet følger av internasjonale avtaler.

Før tildeling av en utvinningstillatelse finner sted, skal Kongen offentlig utlyse det området som det søkes om utvinningstillatelse for. I utlysningen skal det fremgå hvilke kriterier tildeling av utvinningstillatelse skal skje på grunnlag av, og hvilke frister og vilkår som gjelder. Kongen kan i særlige tilfeller tildele utvinningstillatelser uten utlysning. Områder som utlyses skal an-

gis med geografiske koordinater. Koordinatene fastsettes i samsvar med petroleumsløven § 3-2.

Tillatelsen kan gis for hele eller deler av det omsøkte området. Kongen fastsetter de geografiske koordinatene for utvinningstillatelsen.

Kongen kan gi forskrift om eller fastsette i den enkelte tillatelsen hvilke vilkår som knyttes til en tillatelse, som omfanget av den arbeidsforpliktelsen som skal oppfylles, krav til teknologi, finansiell sikkerhetsstillelse, og påkrevde sikkerhetstiltak.

§ 4-2 Søknad om tildeling av utvinningstillatelse

En søknad om utvinningstillatelse skal redegjøre for

- a) hvilke mineralforekomster som er identifisert i området
- b) hvilke mineraler eller mineralforekomster som planlegges utvunnet
- c) eventuelt det kjente ressurspotensialet
- d) det geografiske området som ønskes omfattet av tillatelsen
- e) søkerens finansielle evne
- f) søkerens teknologiske kompetanse og tekniske gjennomføringsevne
- g) den foreslåtte utbyggingsløsningen
- h) all annen informasjon som er nødvendig for å avgjøre søknaden.

Departementet kan gi forskrift om nærmere krav til søknadens innhold.

Det skal betales et behandlingsgebyr for en søknad om utvinningstillatelse. Departementet gir forskrift om gebyrets størrelse.

§ 4-3 Arbeidsforpliktelse og arbeidsprogram

En søknad om utvinningstillatelse skal ledsages av et forslag til et arbeidsprogram. Programmet skal dekke perioden frem til tidspunktet for innsendelse av planen for utvinning.

Kongen kan pålegge rettighetshaver en nærmere bestemt arbeidsforpliktelse for det området utvinningstillatelsen omfatter. Arbeidsforpliktelsens innhold og omfang og fristen for oppfyllelse fastsettes av Kongen i den enkelte utvinningstillatelsen. Dersom ikke en kortere frist er fastsatt, skal arbeidsforpliktelsen være fullført innen den perioden som fastsettes etter § 4-5 første ledd.

Kongen kan etter søknad gjøre unntak fra arbeidsforpliktelsen eller endre den.

§ 4-4 Plan for utvinning av mineralforekomster

Beslutter en rettighetshaver til en utvinningstillatelse å utvinne en mineralforekomst, skal rettighetshaveren forelegge for departementet til godkjenning en plan for utvinning av mineralforekomsten. Planen skal være tilpasset virksomhetens omfang og inneholde en

beskrivelse av utvinningen og en konsekvensutredning. Departementet kan etter søknad i særlige tilfeller helt eller delvis frafalle kravet om en plan for utvinning.

Beskrivelsen av utvinningen skal blant annet redegjøre for de aktuelle tekniske løsningene og økonomiske, ressursrelaterte, tekniske og sikkerhetsrelaterte forhold knyttet til utbyggingen og driften. Konsekvensutredningen skal i tillegg omfatte nærings- og miljørelaterte forhold, som forebyggende og avbøtende tiltak, og opplysninger om hvordan en innretning vil kunne disponeres ved avslutning av mineralvirksomheten.

Planen skal også inneholde opplysninger om innretninger for transport eller bearbeiding som omfattes av § 4-7 og gi opplysninger om hvilke tillatelser mv. som det er søkt om etter annen lovgivning.

Departementet kan gi forskrift om de nærmere kravene til en plan for utvinning.

Planlegges en utvinning i to eller flere trinn, skal planen så vidt mulig omfatte den samlede utvinningen. Departementet kan avgrense godkjenningen til å gjelde enkelte trinn.

Før en plan for utvinning er godkjent, skal det ikke inngås vesentlige kontraktsforpliktelser eller påbegynnes byggearbeider, med mindre departementet samtykker.

Departementet skal i et eget dokument redegjøre for og begrunne vedtaket om å godkjenne eller ikke godkjenne en plan for utvinning. I begrunnelsen skal det blant annet fremgå hvilke miljøvilkår som eventuelt er knyttet til godkjenningen, og hvilke tiltak som eventuelt er forutsatt å avbøte vesentlige negative miljøvirkninger. Dokumentet skal offentliggjøres, med unntak for eventuelle taushetsbelagte opplysninger.

Departementet skal underrettes om og godkjenne vesentlige avvik eller endringer av forutsetningene for en fremlagt eller godkjent plan og vesentlige endringer av innretninger. Departementet kan kreve fremlagt en ny eller endret plan for godkjenning.

§ 4-5 Utvinningstillatelsens varighet

En utvinningstillatelse gis for inntil ti år. Dersom utvinningstillatelsen gis for en kortere periode, kan departementet senere forlenge tillatelsen innenfor rammen på ti år.

Rettighetshavere som har oppfylt arbeidsforpliktelsen i henhold til § 4-3, og de vilkårene som for øvrig gjelder for den enkelte utvinningstillatelsen, kan søke om forlengelse av utvinningstillatelsen utover perioden som er fastsatt i medhold av første ledd. I vurderingen av hvorvidt forlengelse skal gis, skal departementet se hen til sannsynligheten for at en plan for utvinning vil kunne bli forelagt departementet for godkjenning innen utløpet av forlengelsesperioden. Forlengelsen kan gis for perioder på inntil fem år. Departementet kan fastsette en ny arbeidsforpliktelse og nye vilkår i forbindelse med

forlengelsen. Reglene om arbeidsforpliktelser i § 4-3 gjelder tilsvarende for arbeidsforpliktelser etter fjerde punktum.

Når en plan for utvinning er forelagt departementet for godkjenning, har rettighetshaveren etter søknad krav på å få utvinningstillatelsen forlenget med inntil 20 år. Departementet kan etter søknad fra rettighetshaveren beslutte ytterligere forlengelser under forutsetning av at utvinningen til enhver tid foregår i henhold til en godkjent plan for utvinning.

Dersom en utvinning ikke igangsettes innen fem år etter at planen for utvinningen ble godkjent, bortfaller utvinningstillatelsen. Det samme gjelder dersom en igangsatt utvinning blir innstilt i mer enn to år. Departementet kan forlenge fristen etter første og andre punktum dersom det kan godtgjøres at utvinningen vil igangsettes eller gjenopptas innen rimelig tid.

§ 4-6 Tilbakelevering av områder

Departementet skal ved tildelingen av en utvinningstillatelse fastsette hvor stor del av området som dekkes av tillatelsen, rettighetshaveren kan kreve forlengelse for etter § 4-5 tredje ledd. Departementet kan etter søknad samtykke i at rettighetshaveren beholder mer enn det området som er fastsatt ved tildelingen.

Rettighetshaveren kan med tre måneders varsel og virkning fra neste kalenderår levere tilbake hele eller deler av området som er omfattet av en utvinningstillatelse. Departementet kan kreve at vilkårene for tillatelsen og forpliktelsene som følger av den, skal være oppfylt før tilbakelevering av deler av området eller oppgivelse av tillatelsen.

Departementet kan gi forskrift om avgrensning av områder som tilbakeleveres etter første og andre ledd.

§ 4-7 Særskilt tillatelse til anlegg av og drift av innretninger

Departementet kan på nærmere bestemte vilkår gi tillatelse til anlegg av og drift av innretninger på kontinentalsokkelen når retten til anlegg og drift ikke følger av en godkjent plan for utvinning.

Tillatelser etter første ledd gis for en bestemt periode og kan etter søknad fra rettighetshaveren forlenges av departementet.

§ 4-8 Rett for andre til å plassere innretninger mv.

Rettighetshaveren kan ikke motsette seg at andre legger ut rørledninger, kabler eller andre typer ledninger eller plasserer andre innretninger på, i eller over området som omfattes av en utvinningstillatelse. Slike innretninger må ikke volde urimelig ulempe for rettighetshaveren og kan ikke være innenfor sikkerhetssonen som er fastsatt av departementet i medhold av § 6-3.

Bestemmelsene i første ledd gjelder tilsvarende for nødvendige trasé- og grunnundersøkelser før slik plassering.

§ 4-9 Andre naturforekomster enn mineraler mv.

En utvinningstillatelse etter denne loven er ikke til hinder for at andre enn rettighetshaveren gis rett til å foreta undersøkelser etter og utvinning av petroleumforekomster i medhold av petroleumsløven når dette ikke medfører urimelig ulempe for den mineralvirksomheten som rettighetshaveren driver i medhold av utvinningstillatelsen. Det samme gjelder

- a) aktivitet i medhold av lov 21. juni 1963 nr. 12 om vitenskapelig utforskning og undersøkelse etter og utnyttelse av andre undersjøiske naturforekomster enn petroleumforekomster og mineralforekomster
- b) aktivitet i medhold av havressurslova og naturmangfoldloven
- c) aktivitet i medhold av havenergilova.

Dersom det er gjort funn av petroleum i et område som omfattes av en utvinningstillatelse etter denne loven, og fortsatt petroleumvirksomhet ikke kan foregå uten å medføre urimelig ulempe for mineralvirksomheten som rettighetshaveren driver i medhold av utvinningstillatelsen, bestemmer Kongen hvilken av virksomhetene som skal utsettes, eventuelt i hvilket omfang. Det skal ved avgjørelsen tas hensyn til hva slags funn som er gjort, foretatte investeringer, hvilket stadium virksomheten har nådd, virksomhetens varighet og omfang og dens økonomiske og samfunnsmessige betydning.

Den som får utsatt sin virksomhet, har etter søknad krav på å få tillatelsen forlenget for et tidsrom som svarer til utsettelsen. Dersom utsettelsen bare gjelder en begrenset del av den virksomheten som kan utføres i henhold til tillatelsen, kan departementet fastsette en kortere forlengelse eller bestemme at forlengelse ikke skal gis eller bare gis for en del av området tillatelsen gjelder.

Dersom utsettelsen medfører at arbeidsforpliktelser etter § 4-3 ikke kan gjennomføres innen den fastsatte fristen, skal fristen forlenges i nødvendig utstrekning.

Dersom mineralvirksomheten utsettes, skal arealavgiften for den perioden utsettelsen varer, frafalles.

Hvis en utsettelse etter andre ledd må antas å bli særlig langvarig, kan tillatelsen i stedet tilbakekalles.

Kongen kan ved enkeltvedtak bestemme at den som tillates å opprettholde sin virksomhet, helt eller delvis skal refundere påløpte omkostninger og i rimelig utstrekning dekke annet tap for den som må utsette, innskrenke eller stanse sin virksomhet.

§ 4-10 *Eiendomsrett til utvunne mineraler*

Rettighetshaveren etter utvinningstillatelsen får eiendomsretten til de mineralene som utvinnes når de er tatt opp fra havbunnen til havets overflate.

§ 4-11 *Forsvarlig utvinning*

Utvinningen skal skje i samsvar med forsvarlige tekniske, miljøfaglige og sunne økonomiske prinsipper, og det skal unngås at mineraler går unødig tapt. For å oppnå dette, skal rettighetshaveren fortløpende vurdere utvinningsstrategien og tekniske løsninger og iverksette nødvendige tiltak.

§ 4-12 *Samordnet virksomhet og andres bruk av innretninger*

Dersom det er rasjonelt å samordne utvinningen av mineralforekomster som ulike rettighetshavere har utvinningstillatelse for, skal det søkes oppnådd enighet om den mest rasjonelle samordningen av mineralvirksomheten. Avtaler om samordning av mineralvirksomhet skal godkjennes av departementet. Oppnås det ikke en slik avtale innen rimelig tid, kan departementet bestemme hvordan en samordnet mineralvirksomhet skal gjennomføres.

Departementet kan bestemme at innretninger som omfattes av §§ 4-4 og 4-7, og som eies eller brukes av en rettighetshaver, kan brukes av andre hvis hensynet til rasjonell drift eller samfunnsmessige hensyn tilsier det, og departementet finner at en slik bruk ikke er til urimelig fortrensel for en rettighetshavers eget behov eller for noen som allerede har rett til å bruke innretningen.

En avtale om bruk av innretninger som omfattes av §§ 4-4 og 4-7 skal forelegges departementet til godkjenning, med mindre departementet bestemmer noe annet. Departementet kan ved godkjenning av avtale etter første punktum eller hvis det ikke oppnås enighet om slik avtale innen rimelig tid, samt ved pålegg etter annet ledd, fastsette tariffen og andre vilkår eller senere endre de vilkårene som er blitt avtalt, godkjent eller fastsatt, for å sikre at prosjekter blir gjennomført ut fra hensynet til ressursforvaltning og at eieren av innretningen gis en rimelig fortjeneste blant annet ut fra investering og risiko.

§ 4-13 *Utvinningsstillatelse med flere rettighetshavere*

Departementet kan etter søknad bestemme at flere rettighetshavere kan være deltakere i en utvinningstillatelse og ved tildeling beslutte at en utvinningstillatelse skal deles mellom flere rettighetshavere.

Dersom en utvinningstillatelse er delt mellom flere rettighetshavere, utpeker departementet én av dem som operatør. Skifte av operatør krever departementets godkjenning.

Departementet kan sette som vilkår for tildeling av en utvinningstillatelse at rettighetshaverne inngår avta-

ler av bestemt innhold seg imellom, som regulerer samarbeidet i utvinningstillatelsen.

§ 4-14 *Overdragelse av tillatelse mv.*

En hel eller delvis overdragelse av en utvinningstillatelse eller tillatelse til anlegg av og drift av innretninger kan bare skje med samtykke fra departementet. Det samme gjelder for andre direkte eller indirekte interesseoverføringer eller deltakelser i tillatelsen, som overdragelse av aksjeposter og andre eierandeler som kan gi bestemmende innflytelse over en rettighetshaver som innehar en andel i en tillatelse.

En overdragelse av rettighetshavers eiendomsrett til faste innretninger kan bare skje med departementets samtykke.

Departementet kan gi forskrift om hvilke vilkår som kan fastsettes i saker etter første og annet ledd.

§ 4-15 *Avgift til Den internasjonale havbunnsmyndigheten*

For mineralvirksomhet utenfor 200 nautiske mil kan det pålegges en avgift til Den internasjonale havbunnsmyndigheten. Departementet gir forskrift om avgiftens størrelse og beregningsmåte og om innkreving av avgiften.

Avgiftskrav etter første ledd med tillegg av renter og omkostninger er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 4-16 *Ilandføring av mineraler*

Departementet kan ved enkeltvedtak eller forskrift bestemme hvor og på hvilken måte ilandføring av mineraler skal skje.

Kapittel 5. Avslutning av virksomhet mv.

§ 5-1 *Oppryddingsplikt*

Rettighetshaveren skal sørge for en forsvarlig opprydding mens arbeidene pågår og etter at disse er avsluttet, og gjennomføre de tiltak departementet fastsetter om opprydding og avslutning.

§ 5-2 *Avslutningsplan*

Med mindre departementet bestemmer eller samtykker til noe annet, skal rettighetshaveren legge frem en avslutningsplan for departementet senest to år før en tillatelse etter §§ 4-1 eller 4-7 utløper eller oppgis, eller bruken av en innretning endelig opphører. Rettighetshaveren skal gi departementet melding om opphørtidspunktet dersom bruken av en innretning antas å endelig opphøre før tillatelsen utløper.

En avslutningsplan skal omfatte et forslag til fortsatt produksjon eller nedstengning av produksjonen og disponeringen av innretninger der dette er aktuelt. Slik disponering kan blant annet være videre bruk i mineralvirksomheten, annen bruk, hel eller delvis fjerning eller

etterlatelse. Planen skal inneholde en beskrivelse av avslutningen, en konsekvensutredning og de opplysningene og vurderingene som anses nødvendige for å fatte vedtak etter § 5-3. Departementet kan kreve ytterligere opplysninger og vurderinger, eller kreve ny eller endret plan. Departementet kan gi forskrift om de nærmere kravene til en avslutningsplan.

Departementet kan i særskilte tilfeller frafalle kravet om å legge frem en avslutningsplan.

Ved tilbakekall av en tillatelse gjelder bestemmelsene i første til tredje ledd tilsvarende så langt de passer.

§ 5-3 Vedtak om disponering

Departementet skal fatte vedtak om disponering og fastsette en frist for gjennomføring av vedtaket. I vurderingen som ligger til grunn for vedtaket, skal det blant annet legges vekt på tekniske, sikkerhetsrelaterte, miljørelaterte og økonomiske forhold og hensynet til andre brukere av havet.

Rettighetshaveren og eieren av en innretning er forpliktet til å sørge for at et vedtak om disponering blir gjennomført, med mindre departementet bestemmer noe annet. Forpliktelsen til å gjennomføre disponeringsvedtaket gjelder selv om disponeringsvedtaket treffes eller skal gjennomføres etter utløpet av tillatelsen.

Dersom en tillatelse eller en andel i en tillatelse overdras etter § 4-14, skal den overdragende rettighetshaveren være subsidiært økonomisk ansvarlig overfor de øvrige rettighetshavere for kostnadene ved gjennomføringen av et vedtak om disponering. Den overdragende rettighetshaveren skal også være subsidiært ansvarlig overfor staten dersom utgifter knyttet til departementets vedtak om tiltak etter sjettede ledd ikke dekkes av rettighetshaveren eller en annen ansvarlig. Det økonomiske ansvaret etter første og andre punktum beregnes på grunnlag av størrelsen på den overdratte andelen og fremmes mot den overdragende rettighetshaveren etter fradrag for skatteverdien av kostnadene som pådras ved gjennomføringen av disponeringsvedtaket. Den overdragende rettighetshaverens forpliktelser består ved senere overdragelser av andelen eller deler av denne, likevel slik at et krav først skal rettes mot det selskapet som sist overdro andelen. Det økonomiske ansvaret er begrenset til kostnader knyttet til innretninger som eksisterte på overdragelsestidspunktet. Det samme gjelder for den overdragende eieren ved en hel eller delvis overdragelse av eierandeler i rettighetshaveren.

Dersom en innretning er overdratt i medhold av § 4-14, er rettighetshaveren og eieren i fellesskap forpliktet til å sørge for at vedtaket om disponering blir gjennomført, med mindre departementet bestemmer noe annet.

Dersom vedtaket om disponering går ut på at innretningen skal brukes videre i mineralvirksomheten el-

ler annen bruk, er rettighetshaveren, eieren og brukeren i fellesskap forpliktet til å sørge for at fremtidige vedtak om disponering blir gjennomført, med mindre departementet bestemmer noe annet.

Dersom et vedtak om disponering ikke blir gjennomført innen den fastsatte fristen, kan departementet iverksette nødvendige tiltak på vegne av rettighetshaveren eller en annen ansvarlig og for deres regning og risiko. Utgifter til slike tiltak er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 5-4 Ansvar

Den som er forpliktet til å gjennomføre et disponeringsvedtak etter § 5-3, er ansvarlig for skade eller ulempe som voldes forsettlig eller uaktsomt i forbindelse med disponering av innretningen eller gjennomføring av vedtaket ellers.

Dersom vedtaket går ut på etterlatelse, er rettighetshaveren eller eieren ansvarlig for skade eller ulempe som voldes forsettlig eller uaktsomt i forbindelse med den etterlatte innretningen, med mindre departementet bestemmer noe annet.

Dersom det er flere ansvarlige etter første eller andre ledd, hefter de solidarisk for økonomiske forpliktelser, med mindre departementet bestemmer noe annet.

Ved et vedtak om etterlatelse kan det avtales mellom rettighetshaverne og eierne og staten at fremtidig vedlikehold og ansvar skal overtas av staten mot en avtalefestet økonomisk kompensasjon.

§ 5-5 Heftelser

Dersom staten krever en innretning fjernet, bortfaller de heftelsene som hviler på den. Det samme gjelder dersom staten overtar innretningen i henhold til § 5-6, men da skal bruksrettigheter stiftet med departementets samtykke likevel bestå.

§ 5-6 Statlig overtakelse

Staten har rett til å overta en rettighetshavers faste innretninger på kontinentalsokkelen når tillatelsen utløper, oppgis eller tilbakekalles, eller når bruken av slike innretninger opphører endelig. Kongen bestemmer med bindende virkning om og i hvilken utstrekning det skal betales vederlag for overtagelsen.

Dersom staten har meddelt at den vil benytte sin rett til å overta faste innretninger, får overtakelsen virkning seks måneder etter at tillatelsen er utløpt eller bortfalt på annen måte, eller at bruken av innretningen er endelig opphørt, med mindre noe annet avtales, eller departementet bestemmer noe annet.

Ved en statlig overtakelse skal innretningen med tilhørende utstyr være i en slik stand som et forsvarlig vedlikehold for operasjonell funksjonsdyktighet tilsier. Twister om dette og om den erstatningen som eventuelt skal betales til staten for manglende vedlikehold, avgjøres ved skjønn.

Kapittel 6. Særskilte krav til sikkerhet

§ 6-1 Sikkerhet

Mineralvirksomhet skal gjennomføres slik at et høyt sikkerhetsnivå kan opprettholdes og utvikles i takt med den teknologiske utviklingen. Kongen kan gi forskrift om sikkerhet i mineralvirksomheten.

§ 6-2 Beredskap

Rettighetshaveren og andre som deltar i mineralvirksomheten skal til enhver tid opprettholde en effektiv beredskap med sikte på å møte fare- og ulykkessituasjoner som kan medføre tap av menneskeliv eller annen personskade, forurensning eller stor materiell skade. Rettighetshaveren plikter å påse at nødvendige tiltak iverksettes for å hindre eller minimere skadevirkninger, også det som er nødvendig for så langt som mulig å føre miljøet tilbake til tilstanden før uhellet skjedde. Departementet kan gi forskrift om beredskap og tiltak etter første og andre punktum. Dette kan omfatte påbud om beredskapssamarbeid mellom flere rettighetshavere.

Ved fare- og ulykkessituasjoner som nevnt i første ledd, kan departementet bestemme at andre skal stille nødvendige beredskapsressurser til rådighet for rettighetshaverens regning. Departementet kan for rettighetshaverens regning også iverksette tiltak for å skaffe nødvendige tilleggssressurser på annen måte.

Reglene i kapittel 5 i lov 15. desember 1950 nr. 7 om særlige rådgjerder under krig, krigsfare og liknende forhold gjelder tilsvarende så langt de passer.

§ 6-3 Sikkerhetssoner mv.

Rundt og over innretninger på kontinentalsokkelen skal det være en sikkerhetssone, med mindre departementet bestemmer noe annet. I fare- og ulykkessituasjoner kan departementet opprette eller utvide sikkerhetssoner. Utstrekning av soner som nevnt i første og andre punktum bestemmes av Kongen. Første og andre punktum gjelder ikke for rørledninger og kabler.

Kongen kan gi forskrift eller treffe enkeltvedtak om at en sikkerhetssone skal gå over avgrensningslinjen til en annen stats kontinentalsokkel. Videre kan Kongen bestemme at det skal være en sikkerhetssone på norsk kontinentalsokkel selv om vedkommende innretning ligger utenfor denne.

Departementet kan gi forskrift eller treffe enkeltvedtak om at en sone tilsvarende sikkerhetssonen skal etableres i rimelig tid forut for plassering av innretninger som nevnt i første ledd.

Departementet kan gi forskrift eller treffe enkeltvedtak om at det skal være en sikkerhetssone rundt og over etterlatte eller dumpede innretninger eller deler av slike innretninger.

Uvedkommende fartøyer, luftputefartøyer, luftfartøyer, fiskeredskaper eller andre gjenstander må ikke

befinne seg innenfor en sone som nevnt i første til fjerde ledd. Dersom fiske kan foregå i sonen eller deler av sonen uten å true sikkerheten eller hindre utøvelsen av mineralvirksomheten, kan departementet likevel gi forskrift eller treffe enkeltvedtak om at slikt fiske kan finne sted.

Departementet kan gi forskrift om adkomst for innretninger som nevnt i første ledd til sone som nevnt i tredje ledd, og om merking og andre tiltak av hensyn til navigasjon.

§ 6-4 Stansing

Ved fare- og ulykkessituasjoner som nevnt i § 6-2 skal rettighetshaveren eller andre som står for drift og bruk av innretningen, i nødvendig utstrekning stanse virksomheten så lenge kravet til forsvarlig virksomhet tilsier det.

§ 6-5 Kvalifikasjoner

Rettighetshaveren og andre som deltar i mineralvirksomhet, skal ha nødvendige kvalifikasjoner for å utføre arbeidet på en forsvarlig måte. Opplæring skal finne sted i nødvendig utstrekning.

Rettighetshaveren plikter i tillegg å påse at enhver som utfører arbeid for ham overholder bestemmelsene i første ledd.

Kapittel 7. Registrering og pantsettelse

§ 7-1 Registrering av tillatelser

Departementet skal føre et register over alle utvinningstillatelser gitt etter denne loven. Registeret skal hete Havbunnsmineralregisteret. Departementet kan gi forskrift om at registeret også skal omfatte tillatelser gitt etter § 4-7.

I registeret gis hver tillatelse sitt eget blad. Departementet skal føre dagbok over de dokumentene som skal registreres, og kan gi forskrift om hvordan dagboken og registeret skal innrettes og føres, meldeplikt for rettighetshaveren ved overdragelse og andre endringer vedrørende tillatelsen og fremgangsmåten for øvrig ved registreringen. Det kan også gis forskrift om hvilke gebyrer som kan kreves.

Tinglysingsloven kapittel 2 og 3 gjelder tilsvarende så langt de passer, og ikke noe annet følger av loven her eller forskrift gitt i medhold av loven.

§ 7-2 Pantsettelse av tillatelser

Departementet kan samtykke til at en rettighetshaver pantsetter en hel tillatelse eller at den enkelte rettighetshaveren pantsetter sin andel i en tillatelse som ledd i finansiering av virksomheten knyttet til tillatelsen. I særlige tilfeller kan departementet samtykke til at finansieringen omfatter virksomhet i henhold til en annen tillatelse enn den som pantsettes.

En pantsettelse etter første ledd får rettsvern ved registrering i Havbunnsmineralregisteret.

§ 7-3 Panterettens omfang mv.

Ved pantsettelse av hele tillatelser etter § 7-2 omfatter panteretten de rettighetene som til enhver tid følger av tillatelsen og pantsetterens øvrige rettigheter knyttet til virksomhet som utøves i henhold til tillatelsen.

Panteretten omfatter ikke rettigheter i innretninger som er registrert i et annet realregister, eller rettigheter i innretninger plassert på land eller sjøgrunn som er undergitt privat eiendomsrett.

Panteretten omfatter heller ikke rettigheter i flyttbare anleggsmaskiner som kan pantsettes etter panteloven § 3-8, eller rettigheter i annet løsøre som kan registreres i et annet realregister. Reglene i panteloven §§ 3-4 og 3-7 gjelder tilsvarende så langt de passer.

Ved pantsettelse av en andel i en tillatelse etter § 7-2, omfatter panteretten pantsetterens ideelle andel av den formuesmassen som til enhver tid er knyttet til tillatelsen og pantsetterens øvrige rettigheter knyttet til virksomhet som utøves i henhold til tillatelsen.

§ 7-4 Panthaverens rett mv.

Departementet skal gi en panthaver et skriftlig varsel om tilbakekall eller oppgivelse av en tillatelse eller av en andel i denne, med meddelelse om at panteretten bortfaller dersom det ikke begjæres tvangssalg uten unødig opphold. Er tvangssalg begjært i rett tid, kan det ikke meddeles en ny tillatelse i strid med panthaverens rett.

En panterett som nevnt i første ledd kan ikke overdras eller pantsettes uten departementets samtykke. Den kan heller ikke uten et slikt samtykke være gjenstand for utlegg, arrest eller gjeldsforhandling eller inngå i panthaverens konkursbo.

Kapittel 8. Særlige regler om erstatning til norske fiskere

§ 8-1 Saklig virkeområde og definisjoner

Dette kapitlet gjelder erstatning for økonomisk tap som en mineralvirksomhet påfører norske fiskere som følge av at virksomheten legger beslag på fiskefelt, eller medfører forurensning og avfall, eller ved at en innretning eller tiltak i forbindelse med plassering av en innretning volder skade.

Med forurensning og avfall i dette kapitlet forstås forurensning og avfall som nevnt i forurensningsloven § 6 første ledd nr. 1 og 2 og § 27 første ledd.

Med norske fiskere menes i dette kapitlet personer registrert i fiskermannntallet og eiere av fartøy som er innført i registeret over merkepliktige norske fiskefarkoster.

§ 8-2 Beslagleggelse

Dersom mineralvirksomheten i et område helt eller delvis beslaglegger et fiskefelt, plikter staten i den utstrekning fisket blir umuliggjort eller vesentlig vanskeligjort, å yte erstatning for det økonomiske tapet dette medfører.

Erstatningen kan fastsettes helt eller delvis som et engangsbeløp eller som faste årlige beløp. Tap som er oppstått mer enn syv år etter at beslagleggelsen fant sted, kan ikke kreves erstattet.

Staten kan kreve regress av rettighetshaveren dersom rettighetshaveren burde ha avverget tapet.

§ 8-3 Ansvar for forurensning og avfall

Rettighetshaveren er erstatningsansvarlig uten hensyn til skyld for økonomisk tap som følge av forurensning og avfall fra mineralvirksomheten, utgifter til rimelige tiltak for å avverge eller begrense slik skade eller slikt tap og for skade eller tap som slike tiltak medfører.

Rettighetshaverens ansvar etter første ledd omfatter også skade og ulempe fra forurensning og avfall som følge av trafikk med forsynings- eller hjelpefartøy og ved forflytning av en innretning til eller fra vedkommende felt. Rettighetshaveren kan gjøre gjeldende regressansvar mot den direkte skadevolderen eller rederen dersom de ellers gjeldende ansvarsvilkårene er oppfylt.

For at erstatning skal kunne kreves for tapt fangsttid i forbindelse med lokalisering, merking, opptak eller ilandbringelse av gjenstander, må gjenstandene merkes forsvarlig eller bringes i land og forevises for politiet, havnemyndighet eller annen tilsvarende offentlig myndighet, med mindre det foreligger absolutte hindringer. Posisjonen må i alle fall meldes til politiet eller havnemyndighet.

Tredje ledd gjelder også ved erstatning for annet tap dersom en slik merking, posisjonsangivelse eller ilandbringelse med rimelighet kan kreves.

Erstatningsansvaret omfatter også andre fartøy som bistår et fiskefartøy med å bringe gjenstander til land.

§ 8-4 Solidaransvar

Dersom det er voldt skade som nevnt i § 8-3 uten at skadevolderen kan identifiseres, skal rettighetshaverne være solidarisk ansvarlige i den utstrekning skaden kan tenkes å være forårsaket av mineralvirksomhet i tilknytning til vedkommendes tillatelse.

§ 8-5 Innretning mv. som volder skade

Dersom en innretning eller tiltak i forbindelse med plassering av en innretning volder skade, og skadelidte ikke har rett til erstatning etter bestemmelsene i § 8-2, er rettighetshaveren erstatningsansvarlig uten hensyn til skyld for det økonomiske tapet som fiskerne lider som følge av skaden.

§ 8-6 *Nemnd mv.*

Krav som fremmes i medhold av dette kapittelet skal behandles av en nemnd. Kongen gir forskrift om nemndas sammensetning og saksbehandling og om klagebehandlingen ved klage over nemndas avgjørelser.

Klageinstansens vedtak kan innen to måneder etter at vedkommende part har fått melding om vedtaket, ved stevning bringes direkte inn for tingretten.

Krav fastsatt av nemnda eller klageinstansen er tvangsgrunnlag for utlegg etter at klagefristen eller fristen i annet ledd er utløpt.

Ved oversittelse av fristen i andre ledd, kan klageinstansen etter reglene i forvaltningsloven § 31 vedta at tingretten skal ta saken til behandling. Vedtak som gjelder fristoversittelser kan ankes til tingretten.

Kapittel 9. Alminnelige bestemmelser

§ 9-1 *Tilsynsmyndighet*

Departementet fører tilsyn med at bestemmelsene gitt i eller i medhold av denne loven blir overholdt av alle som utøver mineralvirksomhet som omfattes av loven.

Tilsynsmyndigheten kan gi de pålegg som er nødvendige for gjennomføringen av bestemmelsene gitt i eller i medhold av denne loven.

Tilsynsmyndigheten skal på ethvert tidspunkt ha adgang til alle innretninger for gjennomføring av tilsynsvirksomhet, også skip som benyttes for mineralvirksomhet.

Utgiftene til tilsyn kan kreves dekket av rettighetshaveren eller den som tilsynet i det enkelte tilfellet retter seg mot eller finner sted hos.

§ 9-2 *Forsikringsplikt, sikkerhetsstillelse mv.*

Den virksomheten rettighetshaveren driver etter loven, skal til enhver tid være forsikret. Rettighetshaveren skal sørge for en rimelig forsikringsdekning ut fra hensynet til risikoesponering og premiekostnader.

Departementet kan ved tildeling av tillatelser etter denne loven, eller senere, bestemme at rettighetshaveren skal stille en slik sikkerhet som departementet godkjenner, for oppfylning av de pliktene rettighetshaveren har påtatt seg i forbindelse med mineralvirksomhet etter denne loven og for mulig ansvar.

Departementet kan gi forskrift om krav til forsikringsdekning og sikkerhetsstillelse.

§ 9-3 *Plikt til å etterleve loven og påse at bestemmelser blir overholdt*

Rettighetshaveren og andre som deltar i mineralvirksomhet etter denne loven, plikter å iverksette systematiske tiltak som skal sikre at loven, forskrifter gitt med hjemmel i loven og enkeltvedtak truffet i medhold av loven, etterleves.

I tillegg plikter rettighetshaveren å påse at enhver som utfører arbeid for ham, enten personlig, ved ansatte eller ved entreprenører eller underentreprenører, overholder bestemmelsene gitt i eller i medhold av loven.

§ 9-4 *Ansvar for forpliktelser*

Rettighetshavere som sammen innehar en tillatelse, er solidarisk ansvarlige overfor staten for økonomiske forpliktelser som følger av mineralvirksomhet i henhold til tillatelsen.

§ 9-5 *Ansvar for skadeforvoldelse*

Dersom noen som utfører oppdrag for en rettighetshaver blir erstatningsansvarlig overfor en tredjemand, hefter rettighetshaveren for erstatningskravet i samme omfang som og solidarisk med skadevolderen og eventuelt dennes arbeidsgiver.

Rettighetshaveren er erstatningsansvarlig for forurensningsskade uten hensyn til skyld. For øvrig gjelder reglene i forurensningsloven kapittel 8 så langt de passer.

§ 9-6 *Tvangsmulkt*

For å sikre at bestemmelsene i loven eller enkeltvedtak truffet i medhold av loven blir gjennomført, kan departementet treffe vedtak om tvangsmulkt.

Tvangsmulkten kan fastsettes når en overtredelse av loven eller et vedtak er oppdaget og begynner å løpe, dersom den ansvarlige oversitter fristen for retting av forholdet. Dersom særlige grunner tilsier det, kan en tvangsmulkt fastsettes på forhånd, og den løper da fra en eventuell overtredelse tar til.

Departementet kan gi forskrift om tvangsmulkt, blant annet om tvangsmulktenes størrelse og varighet, fastsettelse av tvangsmulkt og frafall av en påløpt tvangsmulkt.

§ 9-7 *Overtredelsesgebyr*

Departementet kan pålegge den som har overtrådt bestemmelser gitt i denne loven, å betale et overtredelsesgebyr til statskassen. Fysiske personer kan bare ilegges overtredelsesgebyr for forsettlig eller uaktsomme overtredelser. Et foretak kan ikke ilegges overtredelsesgebyr dersom overtredelsen skyldes forhold utenfor foretakets kontroll.

Departementet kan gi forskrift om overtredelsesgebyr, blant annet om vilkår for å ilegges overtredelsesgebyr, størrelsen på gebyret, renter og tilleggsgebyr dersom overtredelsesgebyret ikke blir betalt ved forfall, og frafall av et ilagt overtredelsesgebyr.

§ 9-8 *Midlertidig stans av virksomhet*

Hvis en rettighetshaver ikke etterkommer et pålegg om tiltak gitt i eller i medhold av loven, kan departementet kreve midlertidig stans av virksomheten.

Departementet kan iverksette midlertidig stans av virksomheten dersom dette er nødvendig for å avverge en overhengende fare.

Utgiftene til å stanse virksomheten kan kreves dekket av rettighetshaveren. Et krav om utgiftsdekning er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 9-9 Endring og tilbakekall av tillatelse mv.

Departementet kan oppheve, trekke tilbake, endre vilkårene i eller sette nye vilkår for en tillatelse etter denne loven eller en forskrift gitt i medhold av loven dersom

- det foreligger en grov eller gjentatt overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven
- rettighetshaveren ikke etterkommer et pålegg om å rette eller stanse forhold som er i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven eller vedtak truffet etter denne loven
- tillatelsen er gitt på grunnlag av uriktige eller ufullstendige opplysninger om forhold av vesentlig betydning
- vesentlige forutsetninger som lå til grunn for å gi tillatelsen er bortfalt
- den sikkerheten som rettighetshaveren plikter å stille etter § 9-2 er vesentlig svekket, eller selskapet eller sammenslutningen som innehar tillatelsen, oppløses eller tas under akkord- eller konkursbehandling.

En endring eller et tilbakekall av en tillatelse etter første ledd kan gjøres tidsbegrenset. Tidsbegrensede endringer eller tilbakekall kan gjøres betinget av at bestemte forhold utbedres eller endres.

Ved avgjørelser etter paragrafen her skal det tas hensyn til det økonomiske tapet og de ulempene som det må påregnes at en endring eller et tilbakekall vil påføre innehaveren av tillatelsen, og de fordelene og ulempene som endringen eller tilbakekallet for øvrig vil medføre.

Departementet kan gi forskrift om endringer og tilbakekall av tillatelser.

§ 9-10 Følgene av tilbakekall, oppgivelse av rettigheter eller bortfall av andre grunner

Et tilbakekall av en tillatelse, oppgivelse av rettigheter eller bortfall av rettigheter av andre grunner fritar ikke for de økonomiske forpliktelsene som følger av denne loven, forskrifter gitt i medhold av loven eller enkeltvedtak med særskilte vilkår fastsatt i medhold av loven. Hvis en arbeidsforpliktelse eller en annen forpliktelse ikke er oppfylt, kan departementet kreve innbetalt helt eller delvis det beløpet som oppfyllelse av forpliktelsen ville ha kostet. Beløpet fastsettes med bindende virkning av departementet.

Blir en tillatelse som er knyttet til en etablert innretning trukket tilbake, skal det fastsettes en frist for å sørge

for at innretningen blir overtatt av noen som lovlig kan drive virksomheten.

Blir en utvinningstillatelse trukket tilbake, kan departementet lyse ut utvinningstillatelsen for innhenting av søknad fra andre interesserte, eller pålegge en frist for overdragelse. Ved utlysningen gjelder reglene i kapittel 4 for behandling av søknader så langt de passer.

§ 9-11 Rapporteringskrav og datainnsamling mv.

Departementet kan kreve at materiale og opplysninger som en rettighetshaver, operatør, entreprenør eller underentreprenør har eller utarbeider vedrørende planlegging og gjennomføring av mineralvirksomhet etter denne loven, skal være tilgjengelige i Norge. Departementet kan også kreve at dette overleveres vederlagsfritt til departementet eller den departementet utpeker. Overleveringen skal skje på det formatet departementet bestemmer, i den utstrekning dette finnes rimelig.

Rettighetshaveren skal vederlagsfritt sende prøver av de mineralene som tas opp fra havbunnen, til departementet eller den departementet utpeker. Departementet kan gi forskrift eller treffe enkeltvedtak om at tilsvarende skal gjelde for biologisk materiale. Staten overtar eiendomsretten til det innsendte materialet.

Rettighetshaveren skal vederlagsfritt sende følgende materiale til departementet, eller den departementet utpeker

- rapporter fra undersøkelser så snart de foreligger, og senest tre måneder etter at undersøkelsene er avsluttet
- kopier av data, prøver og resultater og tolkningen av dem
- opplysninger om uttak av mineraler, og mengden som er tatt ut, og en beskrivelse av mineralgehalten
- opplysninger om videresalg av mineraler og salgsverdien.

Departementet kan gi forskrift om hvilket materiale som skal være tilgjengelig for myndighetene, hva som kan kreves overlevert, når materialet senest skal være tilgjengelig eller overlevert, og om hvilke opplysninger som skal gis til offentlige myndigheter før mineralvirksomheten begynner, og etter at den er kommet i gang.

§ 9-12 Taushetsplikt

Departementet kan gi forskrift eller treffe enkeltvedtak om at enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, plikter å hindre at andre får adgang til eller kjennskap til det han i forbindelse med tjenesten eller arbeidet får vite om geologiske forhold i materiale eller i opplysninger som nevnt i § 9-11 andre og tredje ledd, og fastsette varigheten av en slik taushetsplikt.

Departementet kan gi forskrift eller treffe enkeltvedtak om at opplysninger av enhver art som meddeles

myndighetene i forbindelse med en søknad om utvinningstillatelse skal være underlagt taushetsplikt og varigheten av slik taushetsplikt.

Forskrifter eller enkeltvedtak som blir gitt i medhold av denne paragrafen, skal ikke være til hinder for at departementet gir generelle uttalelser om virksomheten og mulighetene for å finne mineralforekomster, eller til bruk for utarbeidelse av oversiktskart eller for statistiske formål. Slike forskrifter eller enkeltvedtak skal heller ikke hindre utveksling av informasjon som forutsatt i lov 3. juni 1994 nr. 15 om Enhetsregisteret og lov 6. juni 1997 nr. 35 om Oppgaveregisteret eller en annen lovpålagt utveksling av informasjon med offentlige organer.

§ 9-13 *Partsinnsyn mv.*

Reglene i forvaltningsloven § 18 første ledd om en parts rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter gjelder ikke i saker som gjelder søknader om utvinningstillatelse etter denne loven.

§ 9-14 *Straffebestemmelser*

Forsettlig eller uaktsom overtredelse av bestemmelser, påbud, forbud, eller vilkår gitt i eller i medhold av §§ 1-6, 4-16, 5-1, 5-3, 6-1, 6-2, 6-3 eller 6-4 straffes med bøter eller fengsel inntil to år, hvis ikke overtredelsen rammes av et strengere straffebud.

§ 9-15 *Opplysninger om betalinger*

Departementet kan gi forskrift om at rettighetshavere og forvaltningsorganer skal gi opplysninger om betalinger til eller fra staten i tilknytning til mineralvirksomheten. Forvaltningsorganer kan pålegges å gi slike opplysninger uten hinder av taushetsplikt. Opplysningene kan offentliggjøres både av avgiveren og mottakeren av opplysningene.

Kapittel 10. Særlige regler for forekomster av skjellsand, sand og grus i kystnære områder

§ 10-1 *Tilpasninger for kystnære forekomster*

Kongen kan gi forskrift om i hvilken grad lovens bestemmelser skal gjelde for undersøkelse og utvinning av forekomster av skjellsand, sand og grus i området fra marbakken og ut til én nautisk mil fra grunnlinjene. Dette kan også omfatte unntak fra loven.

§ 10-2 *Fylkeskommunenes kompetanse*

Fylkeskommunen kan tildele tillatelser til undersøkelse eller utvinning av skjellsand, sand og grus i området nevnt i § 10-1.

Kapittel 11. Ikrafttredelse og endring av andre lover

§ 11-1 *Ikrafttredelse mv.*

Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer.

For tillatelser gitt før lovens ikrafttredelse gjelder loven i den utstrekning bestemmelsene ikke er i strid med tillatelsen som er gitt.

§ 11-2 *Endringer i andre lover*

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

I

I lov 21. juni 1963 nr. 12 om utforskning og utnyttelse av undersjøiske naturforekomster gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov om vitenskapelig utforskning og undersøkelse etter og utnyttelse av andre undersjøiske naturforekomster enn petroleumsforekomster og *mineralforekomster*.

§ 1 første og andre ledd skal lyde:

Denne lov gjelder vitenskapelig utforskning av havbunnen og grunnen under denne og undersøkelse etter og utnyttelse av andre undersjøiske naturforekomster enn petroleumsforekomster og *mineralforekomster* i indre norsk farvann, på norsk sjøterritorium og på kontinentalsokkelen. Med kontinentalsokkelen menes havbunnen og undergrunnen i de undersjøiske områder som strekker seg ut over norsk sjøterritorium gjennom hele den naturlige forlengelse av landterritoriet til ytterkanten av kontinentalmarginen, men ikke kortere enn 200 nautiske mil fra grunnlinjene som sjøterritoriets bredde er målt fra, likevel ikke utover midtlinjen i forhold til annen stat med mindre annet følger av folkerettens regler for kontinentalsokkel utenfor 200 nautiske mil fra grunnlinjene eller overenskomst med vedkommende stat.

Kongen kan gi forskrift om virksomhet som er omfattet av denne loven.

Nåværende § 1 andre og tredje ledd blir tredje og nytt fjerde ledd.

§ 2 tredje ledd oppheves.

§ 3 skal lyde:

§ 3. All vitenskapelig utforskning av havbunnen og grunnen under denne krever tillatelse fra departementet eller den det bemyndiger. Det kan settes bestemte vilkår for slike tillatelser.

II

I lov 21. juni 1985 nr. 83 om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper skal § 1-1 fjerde ledd lyde:

Loven gjelder ikke for partrederier etter sjøloven kapittel 5. Den gjelder heller ikke for samarbeidsavtaler knyttet til tillatelse gitt i medhold av lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet § 4-3 og samarbeidsavtaler med hjemmel i lovens § 3-3 fjerde ledd og § 4-7, jf. § 4-3, og tilsvarende avtaler inngått før petroleumslovens ikrafttredelse eller samarbeidsavtaler knyttet til tillatelse gitt i medhold av havbunnsmineralloven §§ 3-1 og 4-1, jf. § 4-7.

III

I lov 19. juni 2009 nr. 101 om erverv og utvinning av mineralressurser skal § 4 lyde:

§ 4. Stedlig virkeområde

Loven gjelder på norsk territorium med unntak av Svalbard.

Loven gjelder ikke utenfor den private eiendomsrettens grenser i sjø. *Loven gjelder likevel for aktiviteter som har til formål å utvinne mineralske forekomster fra innslagspunkt på land, men hvor den mineralske forekomsten strekker seg ut under havbunnen.*

B.

Stortinget ber regjeringen gjennomføre en grundig vurdering av potensialet i urban mining og økt gjenvinning av metaller i den kommende strategien for sirkulær økonomi.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 31. januar 2019

Ketil Kjenseth

leder

Else-May Botten

ordfører

